Է. ՏԱՐԻ 1959 — ԹՈՒԱԿԱՆ ՀԱՅՈՑ 21 ՀՐՈՏԻՑ 4382 — Հ. Տ. 27 ՅՈՒԼԻՍ 1890 — Ն. Տ. 8 ՕԳՈՍՏՈՍ 1890 — ՀԻՃՐ. 23 ԶԻԼՀԻՃԱՃԷ 1307 — ՈՒՐԲԱԹ

20 ՓԱՐԱ

ՆԱՄԱԿ ԿԱՄ ՈՐ ԵՒ ՊԷՏՔ Է ԳՐՈՒԹԻՒՆ ՊԷՏՔ Է ՈՒՂԿԵԼ
ԱՌ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԱՐԵՒԵԼՔ ՕՐԱԳՐԻ
Ղալաթիա, Նորատունկեան-Խան

درعليه‌ده غلطه‌ده نورادونكيان خانده آره‌وك
غزته‌سى ادارەسنه

Direction du Journal AREVELK
Noradounghian Han, Galata
CONSTANTINOPLE

ԱՐԵՒԵԼՔ
ՕՐԱԳԻՐ
ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ

20 ՓԱՐԱ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Կ. Պոլսոյ համար Ցարդեան գանձիկ տարեկան	160
» » Վեցամսեայ » »	80
» » Եռամսեայ » »	40
Դուրսառայ » Տարեկան » »	200
» » Վեցամսեայ » »	100
Օտար երկիրներու տարեկան գրանց	56
» » Վեցամսեայ »	28

Դուրս չկնքուած լրագրոյ համար ծանրոյ Տեղեկութեան վրայ 6
Խմբագրութեան ղրկուած նամակ կամ գրութիւն եւ լրագիր

Les annonces sont reçues
AUX BUREAUX DU JOURNAL

Կ. ՊՈԼԻՍ, 27 ՅՈՒԼԻՍ, 1890

ԱԶԳԱՅԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՔՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՀՆՏԱԽՏ

Գասըմ փաշայի Ձորին վրայ կը խօսուինորէն։ Ապահով կրնաք լսեալ ուրեմն թէ հնտախտի անմիջական երկիւղ կայ։ Այդ օրհնած հովիտ օսմանեան Մայրաքաղաքին առողջութեան ծանրաչափն է։ Բաց են Գասըմ փաշայի կոյանոցները։ Ուրեմն մի՛ վախնաք։ Հանրային առողջութիւնն յապահովի է։ Կը գոցուի՞ն Գասըմ փաշայի կոյանոցները։ Վախցեք ա՛ն ատեն։—Այսպէս են մարդկային իրք և խորհուրդք։ Իրողութիւնք միշտ չեն համապատասխաներ տրամաբանութեան կանոններուն։

Բայց ի՞նչ մասնաւոր յանցանք ունի Գասըմ փաշայի այս (հեռուանց) գեղատեսիլ հովիտն որ ամեն մեծաւոր և հեռաւոր հնտախտներու առթիւ հասարակաց բերանը կ'ելնայ։ Բաց կոյանոցներու սո՞վ կայ միթէ մայրաքաղաքիս մէջ որ ամեն մարդ աչքը կը տնկէ Ոսկեղջիւրի այս բանաստեղծական և ներշնչական (մանաւանդ արտաշնչական) Ձորին վրայ։ Ոսկեղջիւրէն դուրս չելնելով, Խասգիւղի երեք մասերն ալ մաքրութեան կողմէ միթէ չե՞ն մրցիր իրարու դէմ։ Հովտին խորն, ինչպէս Պատէմլիքի և Զըգսալլընի դաղաթները, բաց կոյանոցք չեն պակսիր։ Հոն այդ բարձանց վրայ ամբողջ փողոցներ կան որք սալայատակի երես չեն տեսած այն օրէն ի վեր ուր՝ Արարչին հրամանաւ՝ հողերը ջուրերէն, սարերը ձորերէն և մանաւանդ Պատէմլիքի բլուրը Գասըղաճի գետակէն բաժնուեցան։ Եւ սակայն, այն վայրեր հոծ բազմամարդութեան մը կեդրոն են, և եթէ՝ Աստուած մի արասցէ՝ հնտախտ ճարակի մայրաքաղաքիս մէջ, այս վայրերը կրնան յայտնապէս մրցիլ Գասըմ փաշայի մեծամամբաւ հովտին դէմ՝ իրրեւ ընդհանուր մատակարար Կ. Պոլսոյ հնտախտային վարակմանց։ Բերայի Նորընտիր կառավարիչը գովելի հոգածութիւն կը ցուցնէ հանրային մաքրութեան։ Եւ կը յուսանք որ իւր իրաւասութեան շրջանակին մէջ գըտնուող Խասգիւղի այս վտանգաւոր վիճակ իւր խորին ուշադրութենէն չի վրիպիր, մանաւանդ որ նշանակեալ թերութեանց դարմանումը մեծ ծախքի կարօտ գործ չէ։

Ոսկեղջիւրի միւս եզրին վրայ, Այվանսարայէն մինչեւ Պալատ, մաքրութեան կարօտ չատ վայրեր կան, եւ մանաւանդ Զալտիոյ մի քանի փողոցներ մասնաւորապէս ուշադրաւ վիճակ մ'ունին։

—Բայց մեք ուրիշ բանի վրայ պիտի խօսէինք։

Կ. Պոլսոյ մէջ գտնուող պանդխտաց մեծագոյն մասին մեծագոյն դժբախտութիւնն անմաքրութիւնն է։ Այս մարդիկ իրենց դաւառին մէջ ալ ծայրագոյն մաքրութեամբ չէին վայլեր արդէն։ Բայց հոն, բաց օդի մէջ, իրարմէ բաւական միջոցով զատուած բնակարաններու մէջ, անմաքրութիւնն հանրային տեսակէտով այնքան ազետալի չէր կրնար լինել։ Որչափ մեծ քաղաքներու մէջ, ուր քով քովի, խիտ առ խիտ կը բնակին, չատ անգամ մէկ սենեակի մէջ 10–20 մարդիկ, և մէկ խանի մէջ քանի մը հարիւր մարդիկ ի մի վայր։

Ասոնցմէ բազմաց համար լուացման ծախքը շռայլութեանց կարգէն է։ Բաղնիք կարելի է տարիներով չեն երթար։ Աճառի գործածումն ալ իրենց պիւտժէին մէջ երեւելի տեղ մը չի բռներ։ Եւ եթէ օր մը մնակտան, չի կրնար ըսուիլ թէ ճերմակեղէն գնելու համար իրենց ըրած ծանր պարտուց երեսէն էր։ Թէ վրայի հագուստին յաճախ չեն կրնար փոխել, դայս կը հաօկնանք, քանի որ խեղճերուն օրականը տասն ղրուշի չի դար չատ անգամ։ Բայց թէ ի՛նչպէս քանի մը դաւաթ օղիի գնով մի քանի կանգուն ամերիքան չեն ճարեր, և հետեւապէս իրենցմէ չատեր մ'կ ձեռք ձերմակեղէն միայն ունին, այնքան դիւրաւ չենք հասկնար դայս։ Թերեւս համոզուած լինին թէ ոգելից ըմպելիք մաքուր ճերմակեղէնի չափ և աւելի օրաւոր նախազուշութիւն է հնտախտի դէմ։ Շատ բաներ կրնան ըսուիլ ի պաշտպանութիւն այս տեսութեան։ Դան բժիշկներ որք կը հաստատեն թէ ոգելից ըմպելիք պաշտպանողական միջոց է ինֆլուէնցային և Քոլերային դէմ։ Թէ արդեօք այդ ոգելից ըմպելիք ըսուածը մեր բեռնակրաց խմած դաղբելի հեղո՞ւկն է՝ լաւ չդիտենք, խնդիրը մօտէն ուսումնասիրած չլինելով։ Բայց սա դիտենք թէ անմաքուր մարդ մը ոգելից ըմպելիքով այս հիւանդութեանց դէմ պաշտպանելու մէկ միջոց միայն կայ։—Սփիրթոյի տակառի մը մէջ խոթել զայն, և լաւ մը լուալ ալքոհոլով։

Մարմնով աղտոտ, հագուստով աղտոտ, բնակութեամբ աղտոտ, այս պանդուխտք արդահատելի են նաեւ իրենց վատառողջ ուտեստով։ Ամրան այս տօրիդին աւուրց մէջ իրենց գլխաւոր մնունդ են բանջարեղէնաց և մրգեղէնաց ածան տեսակները, ձմերուկին, սեխին, դդումին և սմբուկին (ֆըրնճան) փտած ուրուած տեսակներն, և իրենց կերած ձուկերն իւղերն և միսը (թէեւ խիստ քիչ միս կ'ուտեն) աւելի առողջարար չեն քան նպարավաճառի խանութներուն ամենէն պատկառելի հնութիւնները, զորս կը սպառեն միակ նկատումով մը, ածանութեան պատճառաւ։ Եւ ա՛յս է անչուշտ դաղտնիքն որ մայրաքաղաքիս յոյն նպարավաճառներէ չատեր ամեն ուտեստի ամենէն ուրուած, ամենէն վնասակար տեսակներն ունենալու չեն դժկամակիր, քանի որ դաս մը մարդիկ կ'ապրին մայրաքաղաքիս մէջ որոց համար ոչ թէ առողջարարութիւնն այլ ածանութիւնն է ուտեստից միակ արժանիքն։

Աւելցունենք սա պարագան ալ որ ուտեստի, բնակութեան, հագուստի և անձնական մաքրութեան կողմէ ամեն ողջպահիկ պայմաններէ զուրկ այս դաւառացիք երբ հիւանդանան, ինչպէս յաճախ կը պատահի իրենց կորովագործներուն անգամ, օրերով իրենց սենեակներուն մէջ կը պահուին, կարեւորութիւն չտալով հիւանդութեան, մինչեւ որ ծանրացած և յաճախ անբուժելի վիճակի մէջ երթան իրենց Ազգային Հիւանդանոցն։

Այս պայմանաց մէջ ապրող հազարաւոր անդամներէ բաղկացեալ պանդուխտ հասարակութիւն մը բնականապէս մեծ վտանգ կը սպառնայ վարակման կեդրոն դառնալու բազմամբոխ մայրաքաղաքիս մէջ, երբ հնտախտի վախերն օրէ օր կ'աւելնան։ Քառորդ դար յառաջ Կ. Պոլսոյ մէջ պատահած մեծ Քոլերային ժամանակ, կառավարութիւնն իմաստուն տնօրինութիւն մ'ըրաւ պանդուխտներէն չատեր իրենց բնակաւառները ղրկելով, և առ այս պէտք եղած դիւրութիւններն ընձեռելով։ Թերեւս Կայսր. կառավարութեան իմաստութիւնը նոր կայ պարագիս մէջ եւս այն տեսակ տնօրինութեան մը կարեւորութիւն հաստատէ։ Ամեն պարագայի մէջ, անհրաժեշտ է այժմէն միջոցներ ձեռք առնուել պանդխտաց բնակավայրերը մաքրելու և ողջպահիկ կանոնաց պահնչած դրութեան վերածելու։ Պանդուխտներն իրենք եւս ամեն ժամանակէ աւելի պէտք է ըմբռնեն մաքրութեան կենսական կարեւորութիւնը, զոր իրրեւ պերճանք կամ շռայլութիւն պէտք չէ նկատեն։ Կը փափաքինք որ այս օրերս ամեն անոնք որ դիւրութիւն ունին պանդխտաց խօսելու, քարոզիչք, քահանայք, ուսուցիչք, գրագետներ, տուպարաբար խօսքին մաքրութեան պէտքին վրայ։

Մաքրութեան պակասութիւնն աղքատութեամբ հետեւ չի բացատրուիր։ Դիւղէն նոր եկած մարդու մը մաքրութեան վրայ դաղափար չունենալը զարմանալի չէ, բայց երբ տարիներով ի Կ. Պոլիս բնակելով այս մասին բան մը չեն սովրիր, ամենէն հրաշունչ գրիչներն անդամ անզօր են դանոնք չբնեղացնելու։ Ջուր, աճառ, ամերիքան կտաւ, սանտր, ածելի և այլք անհաստատալի կերպիւ ածան բաներ են Կ. Պոլսոյ մէջ, և պանդուխտի մը օղին և ծխախոտին տարեկան գումարն, որոյ մասնաւորն դեր չունի և որ անչուշտ 200 կամ 300 ղրուշէն պակաս չէ՝ կը բաւէ մաքրութեան բոլոր այս նախնական պէտքերն և ուրիշ պէտքեր ալ հայթայթելու։ Կարելի է խնդիրն ուրիշ կերպիւ ալ առաջարկել՝ հարցունելով որ եթէ չատ մը պանդուխտք քիչ մը աւելի ձեռներեց ոգի ցուցնէին, անչաղ գործերու տեղ քիչ մը աւելի շահաւոր ասպարէզներու հետամուտ լինէին, կամ եթէ քիչ մը աւելի աշխատէին՝ կարող չէի՞ն աստիճան մը լաւագոյն նիւթական կեանք վարել, օրինակի համար՝ 20 հոգի մէկ սենեակի մէջ ապրելու չդատապարտուելով։ Բայց այս բեղուն հարցում հեւի կը տանի զմեզ։ Առիթներ պիտի չպակսին այդ շահեկան խնդրոյն քննութեան վերադառնալու։ Առայժմ սա կ'ըսենք թէ՝ երբ Կ. Պոլսոյ մէջ հնտախտի երկիւղ կայ՝ Գասըմ փաշայի բաց կոյանոցներուն չափ ուշադրութեան արժանի է նոյն այն Գասըմ փաշայի հովտին մէջ և Պոլսոյ խաներուն մէջ բնակող հազարաւոր պանդուխտներու անմաքուր և վատառողջ դրութիւնն, որ թէ՛ իրենց և թէ բովանդակ Մայրաքաղաքին համար անմիջական վտանգ կ'ըսպառնայ։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՖԵՐԴԻՆԱՆԴ ԻՇԽԱՆ

Ֆերտինանտ իշխան այսօր Սոֆիա կը հասնի։ Տեղական լրագիր մը կ'իմանայ թէ իշխանին խոհարարապետն, որ Վիեննայի ամենէն համբաւաւոր վարպետներէն մին է, ի Բերա կարեւոր յանձնարարութիւններ ըրած է զանազան հագուստիւտ ուտելեաց իշխանական սեղանին համար, որ կ'ըսուի թէ աշխարհի վրայ ամենէն ճոխ և ամենէն փափկաճաշակ սեղաններէն մին է։ Ֆերտինանտ իշխան ինք անձնապէս մեծահարուստ է, և պուլկարական դանձէն ընդունած տարեկան դումարին չի կարօտիր իւր իշխանավայել ծախքն հոգալու համար։

ՎԻԼՀԵԼՄ ԿԱՅՍԵՐ Ի ՇՈՒԷՑ

Վիլհելմ Կայսեր Ոսկար թագաւորէն բաժնուած օրը, Շուէյտի թագաւորը Ն. Կ. Վեհապատութեան յանձնեց արքայական [illegible] Շուէյտի և Նորվեկիոյ Նաւատորմին Ծովակալ կը կարգէ զնա, և այս հրամանագրոյն հետ ոսկւոյ շքադրամ մը, որ երկուց վեհապետաց պատկերներն և անոնց տեսակցութեան թուականը կը կրէ։

ԱՒՍՏՐԻԱ ԵՒ ԻՏԱԼԻԱ

Երեկ ծանուցինք թէ աւստրեան իշխանութիւնք արգիլած են յիշատակերի մը հաստատումն ի Թրիէսթէ, ի պատիւ առաջին նախագահին Փրօ Փաթրիայի։ Աւստրեան իշխանութեան այս տնօրինութիւն չփոթութիւն յառաջ բերաւ ի Բլէս, հարաւային Թիրոլ։ Բլէսի հինգ քաղաքացիներ ձերբակալեցան։ Բարեկարգութեան պահպանման համար խիստ միջոցներ ձեռք առնուեցան։

ՀՐԵԱՑԻ ՌՈՒՍԻՈՅ

Միացեալ Նահանգաց Երեսփ. Ժողովոն անցեալ ուրբաթ աւուր նստին մէջ, Նիւ Եորքի երեսփոխան Պ. Պէյքըր առաջարկ մը մատոյց, որով կը խնդրէ զի Միացեալ Նահանգաց Խորհրդարանը բարեկամական դիտողութիւններ ուղղէ ռուս կառավարութեան՝ հարստահարական նոր տնօրինութեանց դէմ զորս այդ կառավարութիւն ձեռնարկած է ի դործ դընելու ռուսիաբնակ Հրէից դէմ։

Ինչպէս ընթերցողք տեսան երեկի Հեռագրէն, Անդլիոյ Երեսփ. Ժողովոն մէջ եղած համնման առաջարկութեան Լորտ Սալզպըրիի դահլիճը պատասխաներ է թէ Անդլիոյ կառավարութիւնը չատ կը ցաւի Ռուսիոյ Հրէից կրած հարստահարութեան համար, բայց քանի որ այս բաներ Ռուսիոյ յատուկ ներքին գործեր են, Անդլիա կարող չէ միջամտել։ Ռուսիա իւր ներքին գործոց համար և հպատակ ժողովրդոց հետ իւր վարուելու կերպին վրայ օտար Տէրութեանց հաշիւ տալու պարտականութիւն չունի։

ԱՐՈՒԵՍՏԱՀԱՆԴԷՍ Ի ՊԵՐԼԻՆ

Պերլինի լրագիրք կ'իմանան թէ Պերլինի մէջ միջազգային արուեստահանդէս մը կազմելու խորհուրդ կայ։ Սեղանաւորաց խումբ մը, ընդ որս Դրամագրդի գերմանական Ընկերութիւնն, յանձն առած է հոգալ այս աշխարհահանդիսին ծախքն։ 1896ին տեղի պիտի ունենայ եղեր։

ՑԱՌԱԶԴԻՄՈՒԹԻՒՆՔ ԱՆՕԹՈՒԹԵԱՆ

Անցեալ շաբաթ աւարտեցաւ 42 օրուան ծոմը, զոր ի Լոնտոն կրեց Ալէքսանդր Ժագ Ֆրանսացին, մրցելով Իտալցի Սուչիի դէմ, որ 40 օրէն աւելի անօթի չէր կեցած։ Կ'ըսենք անօթութիւն և ոչ թէ ծոմ, որովհետեւ ջուր խմելը ներելի է։ Ցաւալու պայմանաժամուն, ժաք տակաւին այնքան ուժեղ կը զգար ինքզինք որ առաջարկեց դան օրէք ևս շարունակել, առանց բերանն ուտելիք դնելու, եթէ բացէն 1 000 անգլ. ոսկի տրուի իրեն։ Բայց Ուէսթմինսթրի կենդանական ցուցասենեակն չատակարարեցաւ իւր այդը ցոյց տալով՝ հանդիսականաց մէջէն խոշոր մարդ մը վերցնելով։ Հասարակութիւնն յոյժ համակրելից ընդունելութիւն ըրաւ։ Վարչութիւնն ալ ոսկեայ շքադրամ մը տուաւ, բայց ի պայմանադրեալ գումարէն, և «բովանդակ աշխարհի ծոմապահներուն պետն» անուանեց զինք։

ՀԻՒՍԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ Ի ՊՈՀԵՄԻԱ

Ցովհան Հիւս (1373—1415) պոհեմիացի աղանդապետն է, կրօնական բարեկարգութեան անուանի ջատագովը, որ կաթոլիկ եկեղեցւոյն մէջ ճշմարիտ չարժում մը յարուցանելով լուտերի կարապետն եղաւ, և Վատիկանի վճռով կենդանւոյն այրեցաւ։

Կաթոլիկ Պոհեմիոյ մէջ Հիւսականք դեռ ևս կան, թէև անուանապէս կաթոլիկ։

Շատ կարեւորութիւն կը տրուի Ֆրանց Եոզէֆ Կայսեր հրամանագրոյն որով Պոհեմիոյ մէջ չեհական ասատուածաբանական Համալսարանի մը հաստատումը կ'արտօնէ։ Չեհք չատ ժամանակէ հետէ կը խնդրէին այս արտօնութիւն։ Բայց Փրակայի վերջին արքեպիսկոպոսն, իշխան-կարդինալ Շվարցենպերգ, ոգի ի բռին կ'ընդդիմանար, ըսելով թէ Ցովհան Հիւսի յիշատակը դեռ ևս վառ պահուած է Պոհեմիոյ մէջ, նոյն իսկ ուսեալ դասուց մէջ, և իւր յարուցած չարժումը իւր չեհ ազգակցաց վրայ սակաւին այնչափ կ'ազդէ որ եթէ Չեհք աստուածաբանական ուրոյն Համալսարան մ'ունենան, վախ կայ թէ կաթոլիկ եկեղեցւոյն մէջ տարաձայնութիւն յարուցանեն և «Հերետիկոսութիւն» վառարան մ'ընեն իրենց Համալսարանը։ Կայսրն անսաց կարդինալին դիտողութեանց։

Բայց կարդինալին մահէն ի վեր, արքունեաց մէջ դաղափարք փոխուեցան։ Կառավարութիւնը, նկատելով թէ այս արտօնութիւնն ամենէն աւելի խնդրողք Հին-Չեհերն են, և փափաքելով սոցա դիրքը զօրացնել և ազդեցութիւնն աւելցնել ընդդէմ Նոր-Չեհերուն, որոյմէ աւելի կը զգուշանայ, հաւանեցաւ Տքթ. Ռիկըրի առաջարկութեան։

Բայց չեհ լրագիրք արդէն այնպէս կը խօսին այս խնդրոյ վրայ որ կարծես Շվարցենպերգ կարդինալին յայտնած երկիւղներն անհիմն չեին։ Հիւսական ոգի մը կը տիրէ չեհական մամլոյ մէջ, Եկեղեցւոյ գործոց և խորհրդոց մէջ ձայն ունենալու փափաք մը կ'արտայայտուի, Վատիկանի հանդէպ անկախ ոգի մը կը ցուցուի. մինչեւ իսկ եկեղեցական արարողութեանց և թաղմանց առթիւ հակապապական դդացումներ արտայայտուեր են կ'ըսուի։

ՊԵՐՃԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ ԹՈՒԱՆՇԱՆԱՑ

Անդլիոյ զինուորական և նաւային դլխաւոր լրագիրը, Admiralty and Horse Guards Gazette, երեւելի վիճակագիր Տքթ. Էնկէլի կողմէ պատրաստուած՝ Խրիմու պատերազմն ի վեր տեղի ունեցած վերջին պատերազմներու երեսէն մարդու և դրամի կորուստներուն վրայ։

Այս հաշուէ կ'երեւի թէ 1854 էն ի վեր անցած 36 տարիներու մէջ պատերազմք 2,250,000 մարդու կորուստ պատճառած են և 62 ու կէս միլիառ Ֆրանք ծախք։

Աւասիկ դլխաւոր մանրամասնութիւնք։

Խրիմու պատերազմ, 750 000 մարդ, ինն միլիառ 950.000.000 Ֆրանք։

Իտալիոյ պատերազմ 1859ի, 45 000 մարդ, մէկ ուկէս միլիառ Ֆրանք։

Դանիոյ պատերազմ 1864ի, 3,000 մարդ, 175 միլիոն Ֆրանք։

Հիւսիսայնոյ և Հարաւայնոյ պատերազմն ի Միացեալ Նահանգս, 1861էն մինչեւ 1864, 280.000 մարդ և 22 ու կէս միլիառ Ֆր. յաղթական Հիւսիսայնոց կողմէ, և 52,000 մարդ և 11 ու կէս միլիառ Ֆր. պարտեալ Հարաւայնոց կողմէ։

1866ի գերմանեւաւստրեան պատերազմն, 45,000 մարդ, մէկ միլիառ 650 միլիոն Ֆր։

Մեքսիկայի, Չինաստանի և Քոչինչինի արշաւանքներն, 65,000 մարդ, մէկ միլիառ Ֆր։

ԹԵՐԹՕՆ ԱՐԵՒԵԼԲԻ

ԱՐԴԱՐ ԿՆՔԱՄԱՅՐԸ

Ը'անտառս մեր Արկոնի, որսորդներու, նավկին ապակեզործներու, փայտահարներու երկրին մէջ, գիտեն բազմաթիւ եւ ըքանչելի վէպեր—զուարթ առասպելներ, յանկուցիչ՝ կամ երեւակայական գաղանները պատմութիւններ, եպերական կամ օրինակելի զրոյցներ այնչափ առատ և այլազան որչափ Սէն Ժանի խոտերն—որք՝ Ամենայն սրոց տօնէն սկսեալ մինչեւ Մաղկազարդ՝ ձմեռնային գիշերներու աշխատութիւնքը մեղմելու կը ծառայեն։

Գոհիշօռք՝ որք ջրերներով փայտ եւ ածուխ կը փոխադրեն անտառն կիրճերուն մէջէն, կը փոխադրեն նաև այս դիցաբանական պատմութիւնքն՝ Պիէզմի հովտին գիւղերուն, եւ երեկոյին, իբեւանին մէջ, բարձր ծխնելոյզին տակ—ուր կուգան չորցնել երկայն անդրավարտիքնին և գաւաթ մը ֆինելդ տնկելով՝ ծխել իրենց ծխախոտը—զայնս կը հուշկեն։ Աշաւասիկ, ի մէջ այլոց, հատ մը՝ զոր պատմեցին Սօլէյլ-ա'Օռի կրպակարանին հանդէպ, դեկտեմբերի մի գիշեր՝ յորում ձիւնը կը դիզուէր պատուհաններու մէջ, եւ զանգուածներ կը չինէր ճանապարհաց վրայ։

* *

Ժամանակաւ կապադործ մը կար որ Ֆուռօ-Մուռնի կողմը կը բնակէր։ Կապադործք (boisselier) դործաւորներ են՝ որք անտառը կը բնակին, եւ կը չինեն ոփիէ կամ հայիէ խոհանոցի փոքր սպասներ, դդալներ, աղամաններ, սկուտեղներ եւ այլ փայտեայ անօթներ՝ զորս կը վաճառեն գիւղին բնակչաց։ Այս այնպիսի արուեստ մ'է որ խոշոր շահեր չի բերեր, եւ ուր մարդ ոսկւոյ վրայ չի գլորիր։

Մեր կապադործն, որ իւր անուամբ Տուտու Մագար կը կոչուէր, ուրեմն ապրուստի հայթայթման մասին մեծապէս կը նեղուէր նկատելով որ նոր ամուսնացած էր Լաշլատցի փայտահարի մը աղջկանը հետ, և որ, իրր օժիտ, իւր երկու բաղուկներէն եւ գեղանի աչերէն զատ ոչինչ էր բերած։ Տարի մը վերջ իւր կինը խոշոր մանչ մը ծնաւ, ուժեղ եւ կայտառ՝ սկիւռի մը նման։ Ցայնժամ Տուտու Մագար խորհեցաւ. «Եթէ իմ տղուս տալու բան մը չունիմ, դէթ պէտք է որ գտնամ անոր կնքամայր մը որ զայն պաշտպանէ եւ անոր ձեռնտու ըլլայ այն պարագային մէջ՝ յորում անկէ պիտի բաժնուիմ։ Բայց, ամեն բանէ առաջ, կ'ուզեմ որ նա որ զայն պիտի անուանէ՝ ըլլայ արդար, ողջամիտ եւ պարկեշտ անձ մը, վասն զի այդ կարգի մարդոց եւեթ կարելի է վստահիլ։»

Այսպէս որոշելով, իւր հիւղակէն դուրս ելաւ և գնաւ հետաղօտել անտառին մէջեղէն։ Ըստ որում Օդ Շըմօշէի երկայնքը կը քննէր, Բիէռ Քռուռպէի փղոցագլխին մօտ տեսաւ դէպ իրեն յառաջացող կին մը որ կարմիր շրջազգեստ և կապուտակ վերարկու մը հագած էր, գըլխուն վրայ ունենալով արուեստական վարդերէ պսակ մը, եւ ի ձեռին կրելով սրբոց նշխարներու ոսկեայ տուփ մը։

—Բարի լոյս, բարեսիրտ մարդ, ըսաւ անոր։ այդչափ կանուխ ո՞ւր կ'երթաք։

—Նորածնոյս համար կնքամայր մը գտնելու, տիկի՛ն,

—Իրա՞ւ ... Արդ ուրեմն, դիս կ'ուզէ՞ք։ ձեր տրամադրութեան ներքեւ եմ։

—Մեծապէս շնորհակալ եմ, բարեսի՛րտ տիկին, միայն ... կ'ուզեմ ողջամիտ, պարկեշտ եւ արդար անձ մը։

—Անանկ է նէ դիս ընդունեցէ՛ք, չի պիտի զղջաք ... ես Ս. Հօրմն եմ, ձեր ժողովրդեան պաշտպանը։

—Սուրբ Հօրմ՛ն ... Դո՛ւք, սրբուհի մը ... ։ Ո՛չ, բարի տիկինս, իմ գործիս չէք գար։

—Ինչո՞ւ, հարցուց Սրբուհին սրտնեղութեամբ։

—Ինչո՞ւ։ Հիմա պիտի ըսեմ։ զձեզ մեր եկեղեցւոյն մի գեղեցիկ մատրանը մէջ գետնեղեցին, որպէս զի, գիւղին պաշտպանը ըլլալով, բարեսիրտ անձանց բարիք ընէք եւ չարերը պատժէք։ Փոխանակ ասոր, դուք ձեր քմահաճոյիցը եւեթ կ'անսաք։ Ըստ ձեր աղէկ կամ գէշ չարժման, կը բաժնէք յաղ կամ յանհեակ ձեր քաղցրութիւնները տալով ջերմութիւն անոնց՝ որք ցուրտ կը խնդրեն, անձրեւ անոնց՝ որք արեւ կ'ուզեն։ Մոռնալով խեղճ ճարտարարուեստները՝ որք կ'աշխատին խափշիկներու նման, ձեռնտու կ'ըլլաք ստահակներու՝ որք իրենց տասը մատներով ոչինչ կ'ընեն ... Ո՛չ, ասիկայ արդարութիւն չեմ անուաներ, եւ դուք իմ կնքամայրս չպիտի ըլլաք։

Ասոր վրայ Տուտու հեռացաւ սրբուհիին եւ Բիլաօնի կողմը իջաւ։ Եւ զի ապակէտան կը մտնենար, նշմարեց, պըճնասէր եւ քծնող կանանց անուշաբոյր հասակաւ, դեռատի կին մը, սպիտակ եւ կանաչ շրջազգեստով, գիրքը լեցուն ծաղիկ, եւ ինքը, նման մայիսի առաւօտեան, դեղեցիկ։

—Ո՞ւր կ'երթաք այդքան արագ, բարեսի՛րտ մարդս, աղաղակեց։

—Նորածնոյս համար կնքամայր մը կը փնտռեմ։

—Կ'ուզէ՞ք զիս, հարցուց մարդասիրաբար։

—Այո՛, բայց ... Սա է որ պարկեշտ և արդար կին մը կը փնտռեմ։ Նախ ո՞վ էք դուք, սիրուն տիկին։

—Ես Աստղիկ թագուհին եմ ... Ես եմ որ մարդոց գաւակներուն կուտամ գեղեցկութիւն եւ շնորհ, նաև ես եմ որ անոնց կուտամ ինչ որ լաւագոյն է յաշխարհի, սէրը։

—Այս պարագային մէջ դուք իմ խնդրած կինս չէք։

—Ինչո՞ւ համար ուրեմն, ծպէ՛րս։

—Ինչո՞ւ համար ... վասն զի արդար չէք ... ։ Գեղեցկութիւն կուտաք այնպիսի անձանց՝ որոց սիրտը կրակարանին կոցաւոր չղթային նման սեւ է, մինչդեռ տգեղութեամբ եւ տձեւութեամբ կը տառապեցնէք խեղճ ճարտարարուեստները... Սիրոյ գալով, ներեցէք ինձ ըսել որ զայն յանխորհուրդս կը սերմանէք ի սիրտս։ Նորինը սիրուհի կ'ընէք ծագի՝ որ երբէք նէրա համար չի խռովիր, եւ ձեռն նըման պաղ կը թողուք Ռընօն՝ զոր Բիէռ մոլեկան սիրով կը սիրէ։ Իրաց ընթացքը այնչափ գէշ կը վարէք որ այլ եւս չեն տեսնուիր աղէկ ամուսնութիւններ և որ կինը յաղ կը քաշէ այրն՝ ի ձախ ... Դուք ո՛չ արդարութիւն և ոչ իմաստութիւն ունիք, գացէ՛ք, սիրուն տիկինս, մեր փուռը ձեզ համար չէ որ կը տաքնայ։

—Ի՞նչ թանձրամիտ մարդ, մրմնջեց Աստղիկ ուսերը բարձրացնելով։

—Որպիսի՞ ժպիրհ, քրթմնջեց Տուտու հեռանալով մեծաքայլ։ Միշտ քայլելէ վերջ, հասաւ Ցառաչի ծովեզերին մօտ, ո՛չ հեռի Իլէնիէն, և ճիշտ այն քարին քով ուր չարագործք կը գլխատուէին։ Պատահեցաւ՝ ակնոցաւոր, խստադէմ, տարիքոտ կնկան մը՝ որ կը քայլէր յամրաբար, մէկ ձեռքովը նեժարներ բռնած, իսկ միւսով փղոսկրեայ գաւազան մը։

Տիկինն, իւր ակնոցներուն տակէն այտերը խաթարելէ վերջ, հարցուց Տուտուի։

—Աղէ՛, բարեմի՛տ, ո՞ւր կ'երթաս։

—Նորածնոյս համար կնքամայր մը փնտռելու կ'երթամ։

—Կնքամայր մը ... Արդ ուրեմն, մըտի՛ր ըրէ։ քու դէմդ զիս կը յանկուցանէ, ուստի քու տղադ կնքելու կը հաւանիմ։

—Դա ինձ համար շատ պատիւ մ'է, պատասխանեց խմաստութեամբ կապադործը, բայց վայրկեան մը ... ո՞վ էք դուք, ամեն բանէ առաջ ինձ արդար կին մը պէտք է։

—Կատարեա՛լ։ դու քան զիս լաւագունի մը չէիր կրնար հանդիպել, քանի զի ես Արդարութեան մարմնացումն եմ։

—Արդարութի՛ւն, երկնայի՛ն շնորհ ... Դո՞ւք էք որ դատարանաց մէջ ժողով կը գումարէք եւ դատաստանաւորներուն խնդիրները կը դատէք։ դո՞ւք էք որ կը դատապարտէք պատժապարտները, կամ զայնս կ'արձակէք սպիտակ՝ ձեռն նման։

—Նոյն ինքն եմ։

—Կը բաւէ՞ իրար չենք կրնար մտիկ ընել ... կ'երեւայ թէ, հակառակ ակնոցներուդ, միշտ յստակ չէք տեսներ ... Քանիցս անմեղ մը կ'ուղարկէք ի կազան եւ կը թողուք յանցաւորը՝ հպարտ։ Քանիցս նաեւ, կ'ըսեն, տուգանաց կը դատապարտէք անձեր՝ որք ոչ թէ յանցանք կը գործեն, այլ զի ձեզ պէս չեն մտածեր։ Եւ յետոյ, ձեր վտաւակին (jupon) եռեւէն ընդ քարշ կ'ածէք կարգ մը անձինք՝ բարապաններ, գործակալներ, օգնականներ՝ որք կը հարստանան եւ կը ծաղրեն զմեզ, խեղճուկ ֆաբրիքներու, որք զմեզ կը սնանկացնեն դրսումած թղթով, եւ զմեզ լիզաջինչ կ'առնեն ծախքերով։ Եւ դուք զայս կ'անուանէք արդարութիւն, դո՞ւք, ո՛չ ո՛չ, հապար անգամ ո՛չ, ինձ պէտք եղած կնքամայրը դուք չէք։

—Անառա՛կ, արդարութիւնը կ'արհամարհես ... կեցէ՛ր, զքեզ հիմայ զօրացնէ, ուստի քու տղադ կնքելու կը հաւանիմ։

—Դա ինձ համար շատ պատիւ մ'է, պատասխանեց խմաստութեամբ կապադործը, բայց վայրկեան մը ... ո՞վ էք դուք, ամեն բանէ առաջ ինձ արդար կին մը պէտք է։

—Կատարեա՛լ։ դու քան զիս լաւագունի մը չէիր կրնար հանդիպել, քանի զի ես Արդարութեան մարմնացումն եմ։

—Արդարութի՛ւն, երկնայի՛ն շնորհ ... Դո՞ւք էք որ դատարանաց մէջ ժողով կը գումարէք եւ դատաստանաւորներուն խնդիրները կը դատէք։ դո՞ւք էք որ կը դատապարտէք պատժապարտները, կամ զայնս կ'արձակէք սպիտակ՝ ձեռն նման։

—Նոյն ինքն եմ։

—Կը բաւէ՞ իրար չենք կրնար մտիկ ընել ... կ'երեւայ թէ, հակառակ ակնոցներուդ, միշտ յստակ չէք տեսներ ... Քանիցս անմեղ մը կ'ուղարկէք ի կազան եւ կը թողուք յանցաւորը՝ հպարտ։ Քանիցս նաեւ, կ'ըսեն, տուգանաց կը դատապարտէք անձեր՝ որք ոչ թէ յանցանք կը գործեն, այլ զի ձեզ պէս չեն մտածեր։ Եւ յետոյ, ձեր վտաւակին (jupon) եռեւէն ընդ քարշ կ'ածէք կարգ մը անձինք՝ բարապաններ, գործակալներ, օգնականներ՝ որք կը հարստանան եւ կը ծաղրեն զմեզ, խեղճուկ ֆաբրիքներու, որք զմեզ կը սնանկացնեն դրսումած թղթով, եւ զմեզ լիզաջինչ կ'առնեն ծախքերով։ Եւ դուք զայս կ'անուանէք արդարութիւն, դո՞ւք, ո՛չ ո

Ֆրանքֆուրտեանական պատերազմ 1870-71ի, 155,000 մարդ և 15 միլիառ ֆր. Ֆրանսայի կողմէ, 60,000 մարդ Գերմանիոյ կողմէ։ (Գերմանիոյ դրամական վնասք Ֆրանսայի կողմէ տուժեցան։)

Սերպիոյ և Պուլկարիոյ պատերազմք 25,000 մարդ, 880 միլիոն ֆրանք։

Թուրքիոյ և Ռուսիոյ պատերազմ, 250,000 մարդ, հինգ միլիառ 625 միլիոն ֆրանք։

Հարաւային Ափրիկէի պատերազմք, 30,000 մարդ, 43 միլիոն 750 հազար ֆր։

Աֆղանստանի պատերազմ, 25,000 մարդ, 66 միլիոն 250 հազար ֆր։

ԽԱՀՈՒԼԻ ԳՈՐԾԱՌՆՈՒԹԻՒՆԸ

Ռիո-Նանէյրոյէ կը հեռագրուի թէ այդ քաղաքին մէջ ընկերութիւն մը կազմուած է 1,250,000 ֆրի վճարեալ դրամագլխով, խահուէի գնոյն տեւականութիւնն ապահովելու և գործառնութիւնները դիւրացնելու համար։ Այս ընկերութիւն գործակալութիւններ պիտի հիմնէ Նիւ-Եորքի, Հավրի, Համպուրկի և Լոնտոնի մէջ։

ԵԳԻՊՏՈՍ

Եգիպտոսի ելմտական խորհրդական Պ. Փալմէր օգոստ. 1ին Փարիզէ Գահիրէ վերադարձաւ, և Խեդիվ Ա. կարգի Մէճիտիէ պատուանշան յանձնեց նմա, եգիպտական պարտուց փոփոխման խնդրոյն մէջ իւր աշխատութեանց ի գնահատութիւն։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԱԶԳ. ԺՈՂՈՎՈՑ

ԱՅՍ ԱՒՈՒՐ ՆԻՍՏԸ

Ազգային Ժողովն այս առաւօտ ժամ 4ին գումարեցաւ Ղալատիոյ Խորհրդարանին մէջ, ընդ առաջամեայ նախագահութեամբ Գեր. Գրիգորիս եպիսկոպոս Ալէքսեանի եւ ատենապետութեամբ Ղազարոսեան Քրիստոսատուր էֆէնտիի։ Ներկայ Երեսփոխանաց թիւն էր 45։

Ատենական գործողութեանց կարգին մէջ ընդունուեցան Տատեան Ազն. Վահրամ պէյի եւ Պառնասեան Ազն. Պողոս էֆէնտիի հրաժարականներն յերեսփոխանութենէ։ Նոյնպէս ընդունուեցաւ Ազն. Տոքթ. Թիւրաքեան էֆ.ի հրաժարականն յատենապետութենէ Ազգ. Ժողովոյ, իսկ Երեսփոխանական հրաժարականը մերժուեցաւ։

Ապա կարգ մը ուրիշ ատենական գործողութիւններէ յետոյ, կարդացուեցաւ Ամեն. Տ. Խորէն Ս. Պատրիարք Հօր առ Ազգ. Ժողովն ուղղեալ վերանակութենէ մը յետոյ, ըստ առաջարկութեան Մայր Դիւանի և Վարչութեան, միաձայնութեամբ որոշուեցաւ օրակարգ անցնել պատրիարքական հրաժարականն և առ առաւելն 15 օրէն ի նիստ գումարել Ազգ. Ժողովն՝ այդ խնդրով զբաղելու համար։

Յետ այս որոշման, Ժողովն անցաւ իր օրակարգի խնդրոյ, եւ լրագրոյս մամուլը դրուած պահուն նիստը կը շարունակուէր տակաւին։

Ազգ. Ժողովոյ այս աւուր նստի ատենագրութեան ամբողջութիւնը պիտի հրատարակենք վաղուան թուով։

Երկուան Մէնդէլեանի մէջ կը կարդանք.

Պրուսայի առաջնորդ Գեր. Բարթուղիմէոս եպիսկ. մայրաքաղաքս ժամանելուն պէս կայս. պալատ գնաց, իւր խորին անձնուիրութեան հաւատիքը մատուցանելու համար առ Վեհ. Սուլթանն։

Քէօսթէնճէէն՝ եկած տեղեկութիւնք կը ծանուցանեն թէ տեղւոյն Զինեֆիրճեան Տ. Գաբրիէլ քահանային համար ժողովրդեան մէջ եւած խնդիրը տակաւին կը շարունակուի։ Ինչպէս յայտնի է, Կրօնական ժողովը Պոլիս կոչած է այդ քահանայն։

Վերջին տեղեկութեանց համաձայն, այդ քահանային պատճառաւ տեղւոյն եկեղեցին փակուեր է։

Պէշիւքտէրէի Բարեգործական ընկերութեան Ս. Հռիփսիմեանց օրիորդաց վարժարանին տարեկան հարցաքննութիւնք արդէն կատարուած ըլլալով, աշակերտուհեաց մրցանակաբաշխութեան հանդէսը տեղի պիտի ունենայ այս կիրակի օր, 29 յուլիս, գիւղին Ս. եկեղեցւոյ պարտիզին մէջ, յաւարտ Ս. Պատարագի, ժամ 3ին։

Սկիւտար Իճատիէէի Ներսէսեան և Երզոնեան վարժարանաց պարգեւաբաշխութեան հանդէսը տեղի պիտի ունենայ յառաջիկայ կիրակի, ժամ 7½ին, վարժարանին պարտէզին մէջ։

Վիէննայի Մխիթարեան Միաբանութեան ընդհ. քարտուղար Հայր Յովհաննէս Թումայեան ամսոյս 24ի երեքշաբթի օրուան շոգեկառքով Վիէննա՝ իւր պաշտօնատեղին՝ ուղերթեցաւ։

ՄԵՍՐՈՊ ՆՈՒՊԱՐԵԱՆ

ԲԱՌԱՐԱՆ

ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ ՀԱՅ ԱՇԽԱՐՀԻԿ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Գ. ՊԱՂՏԱՏԼԵԱՆ

Հրատարակեցաւ 39րդ թերթն որ կը հասնի մինչեւ Marmot բառը։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՊԱՏՈՒԱՆՇԱՆՔ

Զորրորդ կարգի Օսմանիէ պատուանշան տրուեցաւ Ճաբոնի սպանիական դեսպանատան երկրորդ քարտուղար Տոն Բամոն Կաէթան Տալապարի և Ուրուկուէի սպանիական դեսպանատան երկրորդ քարտուղար Տոն Ֆրանսիսքօ Շաքոն Տաւիլոյի։ Ասոնք երեւմն իբրեւ քարտուղար պաշտօնավարած են մայրաքաղաքիս սպանիական դեսպանատան մէջ։

ՕՏԱՐ ՊԱՏՈՒԱՆՇԱՆ

Դարպագան կառավարութեան [illegible] Լ Արեւելեան պատուանշանի չորրորդ աստիճանը նուիրած է Ահմէտ Ֆաիզ պէյի, դեր-տնօրէն առաջին ընդհանուր դատախազութեան դիւանին։

Կայս. Իրատէ մը արտօնած է այդ պատուանշանի գործածութիւնը։

Ի ԿԱՅՍ. ՊԱԼԱՏ

Մեծ-Եպարքոս Բարձր. Քեամիլ փաշա երէկ առաւօտ կայս. պալատ գնաց և մինչեւ ժամ 7½ հոն մնալով, ստացաւ Վեհ. Սուլթանի ինչ ինչ հրամանները։ Ն. Բարձրութիւն յետոյ Բ. Դուռը դարձաւ։

ՎՍԵՄ. ԾԱԿՈՐ ՓԱՇԱ

Ելմտական և կայս. անձնական Գանձուն Նախարար Վսեմ. Ծակոր փաշա, որ չորեքշաբթի օրը ներկայ դրուեցաւ չէր նախարարաց խորհուրդին, երէկ եւս իւր պաշտօնատեղին չ'գնաց։ Ն. Վսեմութիւն կը տառապի ստամոքսի տկարութենէ, սակայն կը յուսացուի թէ մինչեւ կիրակի բոլորովին ապաքինի և կարենայ Բ. Դուռն երթալով ներկայ գտնուիլ նոյն օրուան նախարարաց խորհրդոյ նստին։

ՀՐԱԺԱՐԱԿԱՆ ՅՈՒՆԱՑ ՊԱՏՐԻԱՐՔԻՆ

Այս աւուր թուրք լրագիրք երէկի Մէնդէլոէ առնլով զրոյց մը կը յիշէն, թէ Բ. Դուռն ընդուներ է Յունաց Ամեն. Պատրիարքին հրաժարականը։

ՀՈՍԱՆ ԱԼԻ ԷՖԷՆԴԻ

Վեհ. Սուլթանը բարեհաճած է Խիթիայի ոսկի չքադրամ շնորհել հեռագրական և թղթատարական վերատեսուչ Հասան Ալի էֆէնտիի։

ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ ՎԻՃԱԿ

Հիճազէն առնուած տեղեկութեանց համաձայն վերջին երեք օրերու մէջ ուժգ հարիւրէ աւելի մահեր պատահած են հնտախտէ։ Մինչեւ հիմայ այդ ախտէ մեռնողներու թիւը հազար հինգ հարիւրի հասած է։ Ի Մէքքէ գտնուող տասն և հինգ հազարի չափ ուխտաւորք ձիտտէ առաջնորդուած են, ուրկից մարքրանոցները պիտի զրկուին։

Հիճազի բժիշկներուն կողմէ տրուած տեղեկութեանց համաձայն, կ'ըսէ Զանոր, այդ ախտ հնտախտ չէ, այլ քոլէրին, որ կերուած պտուղներու դժուարամարսութենէն փորհարութիւն յառաջ կը բերէ և այս մահեր կը պատահին փորհարութեանց առաջքն առնլու անկարելիութենէն։

Բ. Դուռը պաշտօնապէս ծանուցած է Հիճազի կուսակալութեան բացարձակապէս արգելլով մրգեղինաց մուտքը, մինչեւ որ այդ հիւանդութիւն անհետանայ։

—Առողջապահական յանձնաժողովն երէկ ի նիստ գումարեցաւ ընդ նախագահութեամբ Ներքին գործոց Նախարար Վսեմ. Միւնիր փաշայի։ Ծանօթ նաժողովը քսան և հօթն բժիշկներ անուանեց որք մայրաքաղաքիս ինչպէս նաեւ կղզիներու, Մաքրիդիւղի և Այսթէֆանոսի թաղապետութեանց տրամադրութեան ներքև պիտի պաշտօնավարեն։ Այս բժիշկներ Բազմաքաղաքութեան զրկուած են և վաղը պիտի սկսին պաշտօնավարել։

—Սպարապետի Դուռն հրահանգուղղած է բոլոր զօրաբանակաց հրամանատարներուն հարկ եղած առողջապահական միջոցները ձեռք առնուլ զինուորաց նկատմամբ, հականեխական միջոցներով մաքրել անոնց պառկած տեղերը, ննջարաններու մէջ բաղմաթիւ զինուորներ ի միասին չպառկեցնել, ուտելիքներու մաքրութեան [illegible] թիւնները կատարել և այլն։

—Ըստ մասնաւոր տեղեկութեանց տեղական ֆրանսերէն լրագրոյ մը, հնտախտի քանի մը նոր դէպքեր պատահեր են ի Բալէնտուղ, Մուսուլի մօտ։

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ԱԶԴ

Առողջապահական Լրագրէն

Այն ուխտաւորք որք Հիճազէն կը դառնան, ուր հնտախտ ծագած է, և որք Միջերկրականի ճանրով կուգան, բաց ի 20 օրեայ քարանթինայէ մը զոր պիտի սպասեն ի Թօր (Եգիպտոս), և առանց հաղորդակցութեան Սուէզի ջրանցքէն անցնելէ զատ, տասնօրեայ քարանթինա պիտի սպասեն մաքրանոցի մը մէջ։ Պերութի մաքրանոցը պիտի ընդունի Սուրիա և Ափրիկան Տրիպոլիս գացող ուխտաւորները, իսկ Բլազօմէնի մաքրանոցը (Իզմիրի մօտ) պիտի ընդունի ասիական և եւրոպական Թուրքիա դացողները։

Կ. Պոլիս, 26 յուլիս/7 օգոստ. 1890

ԸՆԴՀ. ՔԱՆԻ.
ՏՐ. ՔՕՉՕՆԻ

ՊՈՒԼԿԱՐ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍԻ

Ինչպէս երէկ ծանուցինք, Դատական և կրօնական գործոց նախարարութիւնը Գեր. Էկզարքին յանձնած է Սկիւպի և Օխրիտայի պուլկար եպիսկոպոսաց Պէրաթները։ Սկիւպի եպիսկոպոսն է Տ. Թէոդոսիոս, և Օխրիտայինը՝ Տ. Սինէսիոս։ Առաջինն երեքշաբթի աւուր շոգենաւով մեկնեցաւ ի Սէլանիկ, անտի իւր պաշտօնատեղին ուղեւորելու համար, իսկ երրորդն յառաջիկայ շաբթու պիտի մեկնի։ Այդ երկու եպիսկոպոսաց տրուած Պէրաթներն յայտ և նման են Բ. Դրան կողմէ ի հնումն տրուած Պէրաթներուն։

Սկիւպի եպիսկոպոս Տ. Թէոդոսիոս բնիկ Մակեդոնացի է։ Իւր ուսումն առած յունական կղերանոցի մը մէջ ուր վարդապետ ձեռնադրուած է։ Պուլկարաց ազգային եկեղեցւոյ դատին ամենէն եռանդուն պաշտպաններէն մին է և ուսեալ եկեղեցական մը։ Խորապէս հմուտ է աստուածաբանութեան, և առանձինն յաջողած է ուսանիլ ֆրանսերէն և թուրքերէն լեզուները։ Էկզարքարանն յաճախ անոր հմտութեան ու փորձառութեան կը դիմէ։ Տ. Թէոդոսիոս քանի մը տարիներ Էկզարքարանի գործակատարն եղած է Բ. Դրան մօտ, յետոյ Էկզարքական փոխանորդ ի Ռիլբք Ռիլիսէ և յետոյ պաշտօն մը վարած է ի Սկիւպ։

Օխրիտայի եպիսկոպոս Տ. Սինէսիոս եւս բնիկ Մակեդոնացի է։ 13 տարեկան հասակէն հանրային կեանքի մէջ մտած ըլլալով յոյժ ծանօթ է օսմ. պաշտօնական մարմնոյն ինչպէս նաեւ Պուլկարաց։ Տասը տարի շարունակ վարած է Ադր. Պոլսոյ պուլկար եպիսկոպոսի պաշտօնն և նշանաւոր հանդիսացած է Պուլկարաց համար դժուարին եղող ժամանակամիջոցի մը մէջ։ Իւր ճարտարութեան և կուսակալ Բէուքի փաշայի բարեյօժարութեան շնորհիւ՝ յաջողած է ամրապնդել պուլկարաբերին կացութիւնն յԱդրիանուպոլիս և նահանգին դրեթէ բոլոր կարեւոր կեդրոններուն մէջ պուլկարական դպրոցներ բանալ։ Հմուտ է աստուածաբանութեան, քանի կը խօսի թուրքերէն լեզուն և համակրելի անձ մին է։

ԹՈՒՐԲԻԱ ԵՒ ՍԵՐՊԻԱ

Օսմ. թղթատարութեան և հեռագրաց վարչութեան պաշտօնական՝ խորհրդական Քրոլ էֆ., ընդհ. քարտուղար Մելքոն էֆ., Ղալատիոյ միջազգային նաւահատան տնօրէն Բէգրաքի էֆ. ու սերպական պատուիրակ Պ. Թ. Թէրլան, առաջին թարգման սերպ դեսպանատան, որք երկու տերութեանց միջեւ թղթատարական պայմանագրոյ մը կնքման համար կը խորհրդակցէին, վերջերս դադրեցուցած էին իրենց գումարումները, որովհետեւ Քրոլ էֆ. Գերմանիա պիտի ուղեւորէր իւր հիւանդ կնոջ քով գտնուելու համար։ Արդ, այս վերջինն առողջացած և մայրաքաղաքս դարձած ըլլալով, յանձնաժողովն իւր նիստերը պիտի վերսկսի ի մօտոյ։

ՄԽԱԽՈՏԻ ՄՇԱԿՈՒԹԻՒՆՆ Ի ՍԷԼԱՆԻԿ

Վերջերս ծանուցուեցաւ թէ Սէլանիկի նահանգին կէվկէլի կոչուած տեղը երկրագործք թոյլ չէին տար որ Բէժիին կողմէ մշակութիւնը չարտօնուած ծխախոտի տունկերն արմատախիլ ըլլան։ Ըստ տեղեկութեանց Մէնդէօ՝ այս կռիւ կը շարունակուի տակաւին դիւրացուց և Բէժիի պաշտօնէից միջեւ և կը վախցուի որ զինուորական զօրութիւն դործածել հարկ պիտի ըլլայ։

ՔԱՐԻԶՈՒ ԵՒ ՊԵՐԼԻՆԻ ՕՍՄ. ԴԵՍՊԱՆՆԵՐ

Թէեւ ծանուցուեցաւ թէ Փարիզու օսմանեան դեսպան Լուատ փաշա և Պերլինի օսմանեան դեսպան Թէվֆիք փաշա ճամբայ եւած են մայրաքաղաքս դալու համար, սակայն, ըստ նորագոյն տեղեկութեանց, Թէվֆիք փաշա հեռագրաւ ծանուցած է թէ իւր հիւանդութեան պատճառաւ մէկ քանի օր յետոյ պիտի կրնայ մեկնիլ Պերլինէն։ Իսկ Լուատ փաշա թէեւ Փարիզէ ճամբայ եւած է, սակայն Ֆրանսայի ծովեզերեայ քաղաքներէ մին դնացած է, ուրկից մէկ քանի օրուան համար մայրաքաղաքս պիտի դայ։

ՀԱՆՐՕԳՈՒՏ ՁԵՌՆԱՐԿՈՒԹԻՒՆԸ

Ֆրանսացի խումբ մը երկրաչափներու մեկնումէն յետոյ, որք փառաւոր ընդունելութիւն մը գտան ի Կ. Պոլիս, Ֆրանսայի հեռագրաց և թղթատարութեան նախկին նախարար Պ. Կռանիէի ժամանումը նշան մը կը համարուի թէ ֆրանսական դրամագլուխք դէպ արեւելք կը բերուին։

Պ. Կռանիէ, որ շաբաթէ մը հետէ մայրաքաղաքս կը դտնուի, մտադիր է կարգ մը ճարտարուեստ ձեռնարկութեանց արտօնութիւն խնդրել օսմ. կառավարութենէն, ազակցութեամբ դրամատէրաց զօրաւոր խմբի մը։

ՀՐՇԷՋ ԳՈՐԾԻՆԵՐՈՒ ՓՈՐՁԸ

Ամերիկեան նորահնար հրշէջ գործիներու փորձն երէկ կատարուեցաւ Օգ Մէյտանի շրջակայքն ի ներկայութեան Ջրհանկիր զօրաց հրամանատար Զէյէնեի փաշայի, կայս. թիկնապահ նաւային Ֆերիդ Սիթրէքէր փաշայի և նաւային Ջրհանկիր զօրաց վաշտին սպայից ոմանց։

Տասը տակառ տեղ մը դրուեցան, չորսը տակը, երեք վրան, երկուքն ասոնց վրան և մէկն ալ աւելի վրան, եռանկիւն մը կազմելով։ Այս տակառներ օծուած էին քարիւղով ու այլ դիւրավառ նիւթերով և լեցուած փայտի տաշեղներով։ Այդ ձեւով դրուած տակառները չորս կանգուն բարձրութիւն մը ունեցան։ Տաշեղներուն կրակ տրուելով երկու փայրկեանի չափ թող տրուեցաւ, որպէսզի բոցերը չորս կողմն առնուն։ Նոյն պահուն Ջրհանկիր զինուոր մը որ նորահնար Ջրհանը շալկած էր, տակառներուն մօտեցաւ չորս մեղր հեռաւորութեամբ և սկսաւ Ջրհանին խողովակով մէջը գտնուած հիւթը բոցերուն վրայ սրսկել։ Մէկ վայրկեան տասը երկ վայրկեանի մէջ բոցերը իջան և երեք վայրկեանի մէջ կրակը բոլորովին մարեցաւ։ Այդ Ջրհան, մէջը գտնուած հեղուկին հետ, 15 օկա ծանրութիւն ունի։

Երկրորդ փորձ մը եւս կատարուեցաւ։ Մնոուկի մը մէջ փայտի տաշեղներ դրուած էին և մէջի կողմը քարիւղով ու այլ դիւրավառ նիւթերով օծուած։ Տաշեղներուն կրակ տրուելով մէկ երկու վայրկեան սպասուեցաւ, որպէս զի աղէկ մը բռնկի, և յետոյ մասնաւոր բաղադրութիւն մը պարունակող շիշ մը նետուեցաւ այդ մնոուկին մէջ եւ կրակն անմիջապէս մարեցաւ։ Ինչպէս կ'երեւի, կատարուած փորձերն յաջողութեամբ պսակուեցան։ Կ'ըսուի թէ այդ նիւթէն քսան-քսան և հինգ օխա պարունակող մէկ տակառը քսան ոսկի կ'արժէ և ամենափոքր հրդեհը մարելու համար 15-20 տակառ պէտք է։

—Բարիզու և Պրիւսէլի օսմանեան դեսպանատանց զինուորական կցորդ եւ Արտաքին գործոց նախարար Վսեմ. Սամիտ փաշայի որդին հազարապետ Շէրիֆ պէյ այս շաբթու պիտի ամուսնանայ Բրէյնս Հալիմ փաշայի աղջկան բրէնսէս Էմինէ հանըմի հետ։

—Թարգմ. կը հերքէ լրագրաց ոմանց Այն լուրը թէ Պրուսայի կուսակալ Մահմուտ Ճէլալէտտին փաշա մայրաքաղաքս պիտի դայ։

—Երէկ տեղի ունեցաւ Բրէյնս Հալիմ փաշայի որդւոյն Թեւսուն Խորհրդոյ անդամ Սայիտ փաշայի ամուսնութիւնը Թասուն փաշայի աղջկան հետ։

—Տարբաճի ժողովուրդը երեսուն ոսկի դրամ և 70 ոսկինոց ուտեստ ու հագուստ նուիրած է ի Նպաստ Բէյնտիքի հրկիզելոց։

—Լարիսայէն կը գրեն թէ ուր հրեայ ընտանիք, իբր երեսուն անձէ բաղկացեալ, անցեալ շորեքշաբթի մեկներ են անտի, Իզմիր գաղթելու համար։ Թեսալիոյ ուրիշ հրեայ ընտանիքներ ալ կը պատրաստուին անոնց օրինակին հետեւիլ։

—Մաքրիդիւղի բնակիչք ընկերութիւն մը կազմեր են քիչ հեռաւորութեամբ գըտնուած աղբիւրի մը ջուրն իրենց գիւղը բերել տալու համար։ Ժողովակաց հաստատման և այլոց համար 1500 ոսկի ծախք հաշուած է։

—Պետական Խորհուրդն, որու յանձնուած էր քննել Հէյլէյի կղզւոյ Զամ Լիմանը անուն տեղը նաւարանի աւազան մը շինելու մասին եղած առաջարկն, իւր քննութիւններն աւարտած է և տեղեկագիրն ի մօտոյ պիտի մատուցանէ։

Պետական Խորհրդոյ քննութեանց արդիւնքը թէեւ տակաւին յայտնի չէ, սակայն, կ'ըսէ Թարգէ, խնդրոյն հիմնական կէտը արժան է որ քննուի տէրութեան կողմէ, որովհետեւ առաջարկուած է այս հոյակապ շինութեան համար Օսմ. կայս. Պանքայի կողմէ երաշխաւոր մը ցոյց տալ և առողջապահական անհրաժեշտ միջոցները ձեռք առնլով ոչ է գանգատանց տեղի չթողուլ։

—Թարգէ Մովսային նախարարութենէն առած տեղեկութեանց վրայ, պաշտօնապէս կը հերքէ այն զրոյցը թէ Ճիտտէի առջեւ ընկղմող Շարէ շոգենաւին նաւապետ Շէվքէդ պէյ անձնասպան եղած է։

—Այն վեց Թորբիտոներն, որք Մարմարայի մէջ փորձեր պիտի կատարեն, տակաւին արքունի Նաւարանը կը գըտնուին։ Այս Թորբիտոներու մէջ իրրեւ ոպայ պիտի ծառայեն նաւային վարժարանի չրջանաւարտք։ Թորբիտոներն երկուսական պիտի բաժնուին, որոց մին պահապնողական և միւսն յարձակողական փորձեր պիտի կատարէ։ Թորբիտոները ցերեկները Նիկոմիդիոյ և Տարտանելի կողմերը փորձեր պիտի կատարեն եւ գիշերներն ալ Հէյլէյի կղզւոյ շուրջը պիտի համախմբուին։ Կղզւոյն ծովեզերաց վրայ երկու տեղ էլեկտրական լապտերներ պիտի դրուին։

—Ի Խասգիւղ Գալայնը Պաղէսի, ամիս մը առաջ ուրբաթ օր մը, ոճրագործութիւն մը կատարուած էր, և անդ բնակող մի քանի կասկածելի անձեր Ահմէտ, Մուին, և Թօփհանէի արհեստական գնդէն Լմին ձերբակալուած էին։ Նախընթաց օր Զինուորական Ատենին առջեւ դատուելով, ատաղձագործ Խմայիլ, Հագդրին ոճրագործութեան հեղինակը լինելը վճռեց։ և միւսներն անպարտ արձակեց։

ՀԵՌԱԴԻՐԱԼՈՒՐՔ

Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԵՆԷ

ԱՅՍ ՕՐՈՒԱՆ

ՊՈՒԼԿԱՐԱԿԱՆ ԱՐԺԵԹՈՒԹԻՒՆ

ԼՈՆՏՈՆ, 7 Օգոստ.— Լոնտոնի սակարանի տնօրէն խորհուրդն ընդունեց որ այս սակարանին մէջ պաշտօնապէս նշանակուին գներն այն 6 % տոկոսաբեր պուլկարական պարտատոմսից որք ի հրապարակ հանուած են Ռուսմուք-Վառնայի երկաթուղւոյ գծին պուլկար կառավարութեան կողմէ գնման առթիւ։

ՀԷԼԼԻԿՈԼԱՆՏ

ՊԵՐԼԻՆ, 7.—Նորք Տեսչէ Ամ. Զոյ-Բոռնդ կը ծանուցանէ թէ Վիլհելմ Կայսր օգոստ. 10ին Հէլիկոլանտ պիտի երթայ։

փաթթուած էր եւ ուսին վրայ մանգաղ մը կը կրեր։ Դէմքը կերպասով ծածկուած էր, քաղած տաեն իւր անդամներէն չոր ձայն մը կը հանէր նման այն ձայնին, զոր կարկուտը տանեաց վրայ տեղալով կը յարուցանեն, եւ, փայտեայ զանգակի մը ձայնովը, պռոց կապաղաղոյին։

—Ընկե՛ր, այդչափ արագ ո՞ւր կ'երթաս։

—Նորածնոյս համար կնքամայր մը փնտռելու։

—Ձիս կ'ուզե՞ս։

—Գիտամ։ . . . կ'ուզեմ կին մը՝ որ արդար ըլլայ։

—Դու երբէք չպիտի գտնաս կին մը՝ որ լինի արդար քան զիս։

—Ամեն ոք ինձ այդպէս կ'ըսէ . . . Ո՞վ էք դուք։

—Ես Մահն եմ։

Տուտու Մագար պահ մը մտածելէ վերջ պատասխանեց.—Հարուածի մասին, այո՛, արդար էք։ Եւ ոչ մէկուն համար նախանձոտութիւն կ'ընէք, մտաղ կամ ծեր, ծառայ կամ տէր, ընչաւէտ կամ մուրացիկ, իշխան կամ շինական, երբ ժամը հնչէ ամբողջ աշխարհը կը տանէք, խառն ի խուռն, առանց աղաղակներու եւ արտասուաց դիմելու, առանց՝ ոսկւոյ եւ արծաթի խոստումներով փաղաքշուելու։ Ամեն դուռ կը զարնէք եւ «գալէ՛» ըսելէ մի, պէտք է քալել։ Ճշմարտապէս արդար էք և կարելի է ձեզ վստահիլ . . . Մանչուս կնքամայրը պիտի ըլլաք, էնՙաս եկէք։

Տուտու վերադարձաւ իւր հիւղակը՝ մանչուն համար ընտրած կնքամօրը՝ հետ թէ ի թիւ։

Մահը մանկան կնքամայրը եղաւ եւ, յետ մկրտութեան, հիւղակին մէջ տեղի ունեցաւ մի մեծ խնջոյք՝ ուր կերան ա-զանձեալ միս, պարպեցին սպիտակ գինւոյ շիշեր, եւ ուր կեցան մինչեւ գիշեր։

* * *

Երբ զառուելու վայրկեանը եկաւ, Մահը Տուտուի ըսաւ.—Դու բարեսիրտ մարդ մ'ես, բայց վիճակդ երբէք հանգիստ չեր եւեր ինձ եւ կ'ընես արհեստ մը որ զքեզ շատ չի հարստացներ։ Քանի որ զաւկիդ կնքամայրը եղայ, և որ իմ վրաս վստահութիւն ունեցար, կ'ուզեմ որ ասոնց օր մը բանէ մը պակասութիւն չունենայ, առ այս քեզ պիտի ուսուցանեմ արուեստ մը՝ որ շատ նեղութիւն չպիտի տայ, և որ քեզ շատ ստակ պիտի բերէ։

—Ո՞րն է, հարցուց Տուտու պլուցեալ։

—Բժշկական արուեստը։

—Ե՛ս, բժի՛շկ, բայց բան մը չեմ գիտեր, նոյն իսկ անկարող ստորագրութիւնս դնելու։

—Ատոր համար անհանգիստ մ'ըլլար։ Ահաւասիկ ինչպէս պիտի յաջողիս։ Երբ հիւանդի մը քով կանչուիս նախ և առաջ՝ անկողնոյն բարձին, վարագոյներու ծալքերուն մէջ պիտի նայիս, և երբ գիս հոն առանց մանգաղիս տեսնես՝ հիւանդին ապրումանը վրայ պիտի կրնաս ապահով ըլլալ։ Յայնժամ տուր անոր ինչ որ կ'ուզես, նոյն իսկ պայծառ ջուր, զայն պիտի բըժշկես։ Եթէ, ընդհակառակը, մանգաղիս փղշիոլելը տեսնես ստուերին մէջ, ուրիշ բան մ'ըներ բայց եթէ կանչել տուր նստարն եւ ժողովրդապետն։

Կ'ըսէ և կ'ընէ։ Անգամ մը որ Մահը մեկնեցաւ, Տուտու գնեց սև պարեգօտ մը, քառակուսի գլխարկ մը, և կապաւորեցաւ։ Ասոնք բժշկի։ Վստահութիւն չէր պակսեր, և զի այդ, ինչպէս նաև ուրիշ շատ արուեստներու մէջ վստահութիւնն ոչինչ կը խանգարէ, սկսան զայն հիւանդի կանչել և սկսաւ հիւանդաց բազկերակները զննել։

Իւր Մահ ընկերոջ գործակցութեանը շնորհիւ, երբէք չէր պատեր, եւ երբ ըսած ըլլար, «Մահը բան մը չէ, այս մարդը պիտի բժշկենք», հիւանդին ապաքինմանը մասին ապահով կ'ըլլային։ Ուստի զայն կը կանչէին երեսուն մղոն շուրջանակի տեղերէ։ Ըստ որում իւր դարմանները՝ պարզ, դիւրագործածելի, առանց նողկանաց և առանց թանչքի էին — զի իւր հիւանդները պայծառ ջրով կը բժշկէր — յաջողութիւնը մեծ էր։ Նոյն իսկ կը պընդէն թէ ինքն էր, Մահնըմանէ չատ յառաջ, որ հնարեց մարդաբանութիւնն։ Ի՞նչ փոյթ, նա հռչակուած էր հիւանդութեանց մասին իւր գուշակութիւններուն համար։ Իւր այցելութիւնք կը փոխարինուէին գեղեցիկ ոսկիներով, ուստի քիչ ժամանակուան մէջ միլիոնատէր եղաւ։

Իւր մանչն ակներեւ կերպիւ կը մեծնար և ամեն կերպիւ կ'երջանկանար։ Տուտու, ընդհակառակը, կը ծերանար և մարմիրը կը ներմկնար։ Ժամանակ առ ժամանակ, երբ զբաղմանց պատճառաւ քաղաք կ'երթար, Մահն անտառէն անցնելով այցելութիւն կուտար իւր սանին։

Անգամ մը Մահը բժշկին ըսաւ.

—Երբ այս գաւառակէն կ'անցնիմ, միշտ քեզ տեսնել կուգամ, իսկ դո՛ւ, տակաւին իմ տունս չեկար . . . Սակայն ինձ այցելութիւն մը կը պարտիս։

—Հոգ չէ, կը պատասխանէր Տուտու, զքեզ շատ կանուխէն պիտի գամ տեսնել։ Երբ մարդ ձեր տունը ոտք դնէ, չուտ թող տալու սովորութիւնը չունիք։

—Ապահովուէ՛, զքեզ ժամանակէդ առաջ չպիտի առնեմ . . . գիտես թէ որքա՜ն արդար եմ . . . Մի՛ վախնար ուրեմն և եկ ինձ հետ ընթրել։

* * *

Մի քանի օր վերջ նախկին կապաւորը որոշեց փոխադարձ այցելութեան երթալ իւր մանկան կնքամօրը։ Գնաց գնէ գտաւ անտառի մը խորշին մէջ՝ ուրկէ անցնելը գիտէր, և միասին մեկնեցան։ Մահը իւր հետն անցուց խոսան և անառատ տեղերէ, բարձրաբերձ ծառոց լեռանիստ անտառներէ, բլուրներէ, գայլախաղներով լի հեղեղատներէ, ամբողջ երկիր մը ուրկէ Տուտու ճամբորդած չէր երբէք։ Նաեւ, երբ լերան մը գագաթը գտնուող թափուր և խոսան դաշտ մը հասան, բժշկին սրունքները կոտրած էին և այլեւս չէր կրնար յառաջանալ։ Վերջապէս լեռնադաշտին ծայրը նշմարեցին տեսակ մը դղեակ յոյժ սեւ, բաղդով ծածկուած հին պատերով շրջապատեալ։

—Ահաւասիկ տունս եկանք, ըսաւ Մահը, դուռը զարնելով։

—Ա՛յ, չատ կանուխ, մրմնջեց Տուտու, որովհետեւ սրունքներս դիս չեն կրնար բռնել այլեւս։

Անգամ մը որ ներս մտան, տան տիրուհին մխիթարեց իւր հիւրը ադատ ընթրիքով մը՝ ուր բան մը չէր պակսեր։ ապա, ադէկ մը ճաշելէ վերջ, նէ զայն տարաւ ի ծայր մի երկար սրահի, այր պատուհանը կը բացուէր ընդարձակ ցանկի մը վրայ՝ յորում գեղերը տնկուած էին հազարաւոր վառ մոմեր։ և զի գիշերն եկած էր, այս բիւրաւոր մոմեր տարօրինակ իմն կը փոդփոդէին, կը կարմրագունէին խառարին մէջ։ Ասոնցմէ ոմանք երկար, այլք միջակ, մէկ քանիներ կարի փոքր էին, ուրիշներ յամախակի քթթող տկար լոյս մը ևեթ կը թափէին արձակել, մինչ այլք կենդանի պայծառութիւն մը կը սփռէին։

Տուտու, հանդէպ այս տեսարանին, պահ մը պլուցեալ մնաց։ ապա զոսնտրուհին հարցաքննելով,

—Ո՞վ սուրբ հրեշտակք, աղաղակեց, ի՞նչ են արդեօք այս պատրոյգները։

Մահը պատասխանեց.

—Կեանքի լոյսերն են։

—Կեանքի լոյսերն՝ . . . Ապով ի՞նչ կը հասկնաք։

—Պիտի հասկնաս. իւրաքանչիւր քրիստոնեայ՝ որ հիմա կ'ապրի աշխարհի վերայ, հոս ունի իւր մոմը որոյ կցուած է իւր կեանքը։

—Օ՜հ, բացագանչեց Տուտու չփոթեալ։ Բայց բոլոր այս լոյսերը տարբեր են. զի անոնցմէ ոմանք խոշոր են, այլք փոքր, ուրիշներ՝ կարճ և փայլուն, այլք մի միայն քթթում մը ունին։

—Ա՛հ, այո՛, այսպէս է նաեւ մարդոց կեանքին մէջ։ մին կը սկսի աճիլ, միւսը տարեաց զօրութեանը մէջ է, երրորդ մը՝ մարելու մօտ։ Ամեն օր մանուկներ կը ծնին, ծերեր կը մեռնին։

—Ասուտ՞ա՞ծ, մրմնջեց Տուտու՝ որ թիկանցը մէջ սարսուռ մը կը զգար։ Ահաւասիկ հո՛դ, վա՛ռը, մոմ մը որ սկսաւ լուսավառ իմն շողալ։

—Ասիկայ նորածնոյ մոմն է։

—Եւ ատիկա՞յ որ երեսուներեվեց հրագներու նման կը փայլի։

—Ատիկայ քսանմեայ երիտասարդի մը մոմն է։

—Ըսէ՛ք ուրեմն, սանմար, զէտ պընդեց նախկին կապաւորը գլուխը քերելով, չատ կ'ուզեմ տեսնել իմինս . . . Ո՞ւր է։

—Ահաւասիկ հո՛տ, վարի դին։

—Ա՛հ, անկարելի է, թոթովեց Տուտու տժ

ՀՆՏԱԽՏ

ՄԱՍՐԻՏ, 7.—Վալենցիոյ և Թուլէտոյի նահանգաց մէջ 127 անձինք հնտախտէ վարակեցան և 62ը մեռան։

ՌՈՒՍ ԴԱՍԱՊԱՐՏԵԱԼՔ Ի ՓԱՐԻԶ

ՓԱՐԻԶ, 7.—Վերաքննիչ Ատեանն հաստատեց ռուս յեղափոխականաց դէմ մբռուած վճիռը։

ԻՏԱԼԻԵԱՆ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆ

ՀՌՈՄ, 7.— Ումպէրթօ թագաւորին հրամանագրով փակեցաւ Իտալիոյ արդի Խորհրդարանին կրկ տարեշրջանը։

ԵԼԵԿՏՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՄԲ ՄԱՀՈՒ ՊԱՏԻԺ

ՆԻՒ ԵՈՐՔ, 7.—Մարդասպան Քէմմէր մահու պատիժը կրեց ելեկտրականութեամբ։

Ի ՉԻՆԱՍՏԱՆ

ՇԱՆԿԱՒ, 6.— Զինացի զինուորներէ և գիւղացիներէ բաղկացեալ ամբոխ մը աւերեց երկաթուղին, այն կարծելով թէ երկաթուղեայ Զինաստանի մէջ մուտքն է պատճառ վերջերս տեղի ունեցած մեծաւ մեծ ողողմանց։

ՀՐԵԱՑՔ ՌՈՒՍԻՈՅ

ՓԵԹԵՐԲՈՒՐԳ, 7—Վաւերական աղբիւրէ կը հաւաստեն թէ ռուս կառավարութիւնը մտադիր չէ բացառիկ միջոցներ ձեռք առնել Հրէից դէմ։

ՎԻԼՀԵԼՄ ԿԱՅՍՐ

ՀԱՄՊՈՒՐԳ, 7.—Օտար լրագիրք չափազանցեալ լուրեր կուտան Վիլհէլմ կայսեր հետեւողներուն վրայ, ի Ռուսիա ուղեւորութեանն առեն։

Համբուրգէր Նոբէլիէրէն վաւերական աղբիւրէ առնելով կը յայտարարէ թէ տան հոգի միայն պիտի ընկերանան կայսեր, որոց մէջ են Սաքս-Ալթենպուրկի Ալպերդ իշխանը, Զարին մէկ մտերիմ ազգականն, և նախարարապետ Ֆոն Քաթրվի։

ՔՕՈՒԷՍ, 7.—Վիլհէլմ կայսր զբօսանաց ակմբին անդամուց գոհունակութիւն յայտնեց Անգլիոյ մէջ գտած սիրալիր ընդունելութեան և անգլ. մամլոյ համակրալից յօդուածներուն համար։

ՖՐԱՆՍԱ ԵՒ ԱՆԳԼԻԱ

ՓԱՐԻԶ, 7.—Ի Լոնտոն փոխանակեալ յայտարարութիւններով, Ֆրանսա կը հաւանի փոխել 1882ի յայտարարութիւնն, թող տալով անգլիական թեւարկութեան հաստատման Զանզիպարի և Մասքաթի վրայ։ Անգլիա կը ճանչնայ Ֆրանսայի թեւարկութիւնը Մատակասքարի վրայ և իր հիւպատոսները կ'ենթարկէ Ֆրանսական կառավարութեան վաւերացմանը։ Անգլիա սակիպ զատ կը ճանչնայ Ֆրանսայի ազդեցութեան շրջանակին սահմանները Լիբիկէ, Ֆրանսայի Արեւելեան, Սենեկալեան և Նիկէրեան ստացուածոց ընդարձակմամբ։

ՓԱՐԻԶ, 7.—Անգլեւ-Ֆրանսական դաշնագիրն ստորագրեցաւ։

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

ԶԱԼԱԹԻՈՅ ՊՈՐՍԱ

Զալաթիա, 27 Յուլիս

ԸՆԹԱՑՔ ՓՈԽԱՆԱԿԱԳՐՈՅ

3 տոն Լամբրայի վրայ (Պանքայի)	108 3/8
8 » » » (վճռական)	108
3 » Բարլիի » (պանքայի)	23 80
8 » » » (վճռական)	23 37 1/2

Օսմանեան Բանսալիւտ

Երեկ երեկոյ գոց. (Մէյտ. Ի. Սէյֆ		19 31
Գործարքի գոցումէն վերջ	»	19 27 1/2
Բարլիի մէջ	»	— —
Առաւօտուն բացումը		19 30
Կէս օրին	»	19 29

ԻՍԹԻԳՐԱՁՈՒ ՏՈՒԹԻԼԻ

Երեկ երեկոյ		54 35
Այս առաւօտ		54 37
Կէս օր		54 37

ԸՆԹԱՑՔ ԱՐՔԷԼԹԱՅԻՆ

Փոխառութիւն	A. Սէրի	39
»	B. »	23
»	C. »	19 35

ԲԱՆԿԵՆՏՈՒՄԻՆ

Սօրիէթ ժէնէրալ	Առաջ. Կր.	4 28
Գրէտիթ ժէնէրալ	Օտ. »	9 2
Գանք տը Գոնս	» »	6 34
Սօս. Շանտ. էվայէոր	» »	4 30
Թրամուէյ	» »	495
Բանվէրի երկաթուղի	Ֆր	75 3/4
Բանքէ Ալժիրիոյ	Գ. Կ.	133

ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄՈՅ

Օսմանեան ոսկի	դրա.	...	100
20 Ֆրանգոց	»	...	87 17
Անգլիական ոսկի	»	...	110 12
Մարք (գերմանական ոսկի)	»	...	108 4
Իմպերիալ	»	...	90 80
Գրիվնա	»	...	51 18
Բուլղարիա Քաթարտամ	»	...	7 76
» ոսկեթաղ	»	...	82
Մէտ. ոսկեթաղ (ասպրէ)	»	...	108 8
Վլոնոց	»	...	103 20
Հինգոնոց	»	...	103 15
Մէքսիկա	»	..	101
Թուքիէ	»	..	— —

ՊԱՏՈՒԱՍՏԱՄԱՆ ԽՆԴԻՐՆ

ԳԱՂՂԻՈՅ ԲԺՇԿԱԿԱՆ ԱԿԱԴԵՄԻՈՅ ՄԷՋ

Գոնէ անգամ մը ներեցէք ինձ, Տէր Խմագիր, բայց մանաւանդ «ազնիւ ընթերցողք», բժշկականութեան քմահաճոյք ունենայ. է՛հ, եթէ կը համարձակիմ բուժշկական խնդրոյ մը միջամտել առանց բժիշկ ըլլալու, պատճառն այն է որ կը ճանչնամ շատ բժիշկներ որք իրենց միջամտութեանց մէջ փոխանակ հմտութեան ու տաղանդի՝ իրենց տիտղոսը «կ'ածեն ի հանդէս»։

Նպատակս քրոնիկ մը գրել չէ։ Որովհետեւ պատուաստը այժմէութիւն մը ստացաւ, կամ լաւ եւս, իր դատապարտութիւնը Տօքթ. Տօպրաշեանէ, (ինքն եւս բժշկա և նոյն իսկ հասարակութեան դատապարտութիւնը ստանալով), օգտակար համարեցի հետեւեալ քաղուածքն ընել Փարիզի վերջին թերթերէն, և ներկայել զայն հասարակութեան, այն պահուն ուր կ'ըսուի թէ ծաղիկ կայ Պոլսոյ քանի մը արուարձաններուն մէջ և թէ օՏՔԹԷՕՔԻՆ յօդուածը պատուհաս մ'աւելի կրնայ ըլլալ հասարակութեան մոքերը պլտորելով։

Էհ, վրէժ չը պահէք ինձ դէմ, սիրելի Տօքթէօք, եթէ պղտորել կ'ըսեմ, քանի որ կ'ենթադրեմ թէ ունիք այդ ազդեցութիւնը—բացասական, պղտորիչ,—ինչ որ միշտ բան մ'է։

Ընթերցողք պիտի տեսնեն Ֆրանսայի բժշկ. կաճառին ներկայեալ տեղեկագիր մը յորում պատուասը պարտաւորիչ ընել կ'առաջարկուի։

Ցիրաւի թէեւ Տօքթ. Տօպրաշեան այդ ականաւոր գիտուն բժշկաց կարծիքէն չէ, բայց իր կարծիքը տեղեկագրէն յետոյ միայն հաշկած ըլլալուն համար՝ (քաջութիւն մը իր կողմանէ) այդեցութիւն չէ ունեցած այդ տեղեկագրին ճակատագրին վրայ։

* * *

Գաղղիոյ բժշկական Ակադեմիոյ վերջին նստին մէջ, հանրային առողջապահութեան խորհրդարանին Մասնախումբը, քննելով պատուաստման խնդիրը Պ. Բրուի տեղեկագրոյն վրայ, դասախօս ի բժշկական վարժարանին Բարիզու և տեղեկաբեր սոյն կարեւոր խնդրոյն, յանգեցաւ որոշմանց, զորս յանձնաժողովը վաւերացուց և պատճառաբանեց հետեւեալ կերպիւ։

Ցանձնաժողովս նկատելով թէ պատուաստումն ու կրկնապատուաստումն դեռ եղանակներն են ծաղիկին փարածման առաջքն առնելու։

Թէ սոյն գործողութիւնք քնա՝ վերոնշեալ չեն երբ կատարուին ըստ կանոնաց արհեստին։

Թէ ոչ միայն վտանգաւոր չեն ծաղիկի համաճարակի ատեն, այլ դեռ ինչ են սոյն համաճարակները կանխելու։

Թէ ծաղիկը բերեն բուրգէն անդրադարձ է այն երկրաց մէջ յորս պատուաստումն ու կրկնապատուաստումն պարտադրական են և ըստ օրինի կը գործադրուին։

Թէ սոյն հիւանդութիւնը պարտ վերջնականապէս անհետչ քաղաքակրթեալ երկիրներէն։

Նկատելով վերջապէս թէ կենդանական պատուաստը քաջաբեկ ապանովիչն մը և ապէն կարելիութեանց քանցարմ կուտայ։

Կը քուէարկէ։

Թէ օրէնք մը ստիպողական ընէ Գաղղիոյ մէջ պատուաստումն ու կրկնապատուաստումն։

ՄԵՐ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

Մովսէս Խորենացի և Լամարթին,—Ակնարկ մը մեր կրթական և գրական անցեալին և ներկային վրայ։— Ի՞նչպէս կարելի է զարգացնել մեր արդի գրականութիւնը։

Մովսէս Խորենացի և Լամարթին... դարեր կը բաժնեն այս երկու հոյակապ անուններն որք մեր դրչին տակ կը միանան այսօր։ Սահակ-Մեսրոպեան մշցանակաբաշխութեան հանդէսը օրուան դիւցազն ըրած է դարձեալ Խորենացին որ արդէն դերագոյն ներկայացուցիչն և դիւցազն է մեր անցեալ գրականութեան, ուստի անդէպ չէ կարծեմ անդամ մ'ալ յօդուածիս նիւթ ընել զայն։ Այս առթիւ հետաքրքրական է զուգակշռել զայն ֆրանսացի այն մեծ հանճարին Լամարթինի հետ՝ որուն հետ ամենէն աւելի նմանութեան կէտեր կ'ընծայէ։ Խորենացի և Լամարթին... ազգաւ և ժամանակաւ իրարմէ որչա՛փ տարբեր և որչա՛փ հեռի։ սակայն հանճարով, կենօք, իրենց երկասիրութեամբք և այլ հանգամանօք իրարու որչա՛փ մօտ և ո՛րչափ նման։ երկուքին ալ կեանքը այնչափ սերտիւ կցեալ է և շաղապատեալ իրենց ժամանակի ազգային կենաց հետ զի ուռուցմասիրելով իրենց կեանքը մարդ ուսումնասիրած կ'ըլլայ նաև իրենց ժամանակը։ Երկուքն ալ բանաստեղծ և պատմաբան միանդամայն, մին՝ պատմահայր, Հայ Հերոդոտոս և Հայ Լիվիոս՝ իւր ազգին անցեալը բազմադարեան փոշիներու մէջէն քրքրելով և զտելով երեւան կը հանէ և ջղուտ ոճով մը կը ներկայացնէ իւր ժամանակակցաց նորա անցեալ կենաց տարեգիրքը որ մինչեւ ցարդ իւր թերութիւններովն հանդերձ նոյն վեհութիւնն ունեցած է և պիտի չարունակէ ունենալ ազգին առջեւ որչափ իւր համանուն Մովսէսին Հնդամատեանը հրրեալ և քրիստոնեայ ժողովրդոյ առջեւ։ Միւսը՝ Լամարթին, իւր ազգին անցելոյն հիմնարկութիւնները հիմն ի վեր տապալող ամէհի յեղաշրջութեան մը մերթ ահաւոր, մերթ վեհ, մերթ սրատաճիկ պատմութիւնը կը դրոշմէ վարդապետի դրչով մը վեհ էջերու մէջ, և մարդ կարդալով իւր բազմահաւոր պատմութիւններն իբրեւ ի համանատեսիլ պատկերի կը տեսնէ յաջորդաբար անցնիլն իւր առջեւէն մեծ դէմքերուն, Միրապոյներու, Պառնավներու, Լուդովիկոս ԺԴ.ներու, Մառի-Անդուանէթներու, Տանթօնները, Ռոպէսպիէռներու, Վէռնիոյներու, Նափոլէոններու՝ ելն ելն, ամենքն ալ քննուած, դատուած եւ դատակնիքնին ճակատուն վրայ դրոշմուած։ Մին ի խնդիր ուսման կը կոխէ կ'անցնի իւր ժամանակուան ծանօթ աշխարհի երեք մասերը, Եւրոպա, Ասիա և Ափրիկէ, կը սլանայ Կ. Պոլիս, Աթէնք, Աղեքսանդրիա, Հռոմ, Պաղեստին, Անտիոք ու Եդեսիա, ամենուրեք իւր հանճարոյն վրայ զարմացողներ թողով։ միւսը՝ ոչ նուազ վեհմ թափառաշրջիկ՝ այդ միւսոյն ուղեգիծը կ'ընտրէ իւր պատանեկութեան, երիտասարդութեան և հասուն տարիքին մէջ, ի խնդիր ետեալի մը՝ որ մերթ սէրն է, մերթ թասսոյի բանտին պատերուն համբոյր մը դրոշմելու գերագոյն հեշտութիւնը, մերթ կոխելու այն հողը որ Աստուածամարդոյն ոտից հետքերը կը կրէ։ Մին՝ քերթողահայր և երկրաթափիչ բանաստեղծ՝ կրօնքի խորհուրդները կ'երգէ այնպիսի վեհմ շեշտերով որ կը հիացուցնեն միտքը, կը յափշտակեն զմարդ և անհուն ազդած հեշտալի սարսուռը կ'ազդեն նմա։ իւր սրբազան երգոց ամբողջութիւնը, որ թէ՝ չարականաց և թէ՝ հայկական հին քնարին ամենէն գեղեցիկ զարդերէն են, վեհ գիւցազներգութիւնն է Աստուածամարդոյն՝ յորում կ'երգէ գնա ի ծնունդենէ մինչեւ ցմահ և ցյարութիւն։ Միւսը՝ իւր ազգին ամենէն երկնաչուն և ամենէն կրօնաչուն բանաստեղծը՝ կ'երգէ զմարդ և իւր ճակատագիրը որքանէն մինչեւ ի դերեզման և դերեզմանէն ալ անդին՝ այնպիսի երկնազգեցիկ և ներշնչեալ լեզուաւ մը՝ որ կարծես ուղղակի Աստուծմէ կ'ընդունի իւր ներշնչումները՝ բացատրելու համար մարդոց իրենց ճակատագիրը։ իւր հրաչալի և վսեմ փերթուածոց ամբողջութիւնը կարելի է կոչել մարդկային կատարեալ դիւցազներգութիւն մը՝ որուն նիւթը այնչափ կամ այն չափ անձը չէ, այլ ամբողջ մարդկութիւնը։ մարդ զայն կարդալով կ'զգայ թէ իւր իսկ զգացումներն, տրտմութիւն կամ ուրախութիւն, հիացումն կամ լքումն, բաղձանք կամ սէր կը կարդայ։ կ'զգայ իւր մեծութիւնը և իւր տկարութիւնը, կ'ըմբռնէ իւր սկիզբն և իւր վախճանը։ իւր ամէն մէկ տողերը հոգւոյն խորերէն եկած արձագանգներ են, և երբեմն մէկ տողով մը, մէկ բառով մը կը հանդիսանայ մեծագոյն փիլիսոփայ մը, փիլիսոփայ մը որ ներշնչեալ է, և այդ ներշնչեալ տողերը, այդ յանկարծածագ փայլակները այնչափ ընդարձակ իմաստներ կը պարունակեն, մարդկային ճակատագրին այնպիսի խորին անդունդները կը լուսաւորեն ինչպէս փայլակը որ կ'ելլէ արեւելքէն և կը լուսաւորէ մինչեւ արեւմուտք։ Արծիւ և աղաւնի միանդամայն, իւր քերթուածոց մէջ ամենազգի կատարելութիւնը կը մշցին իրարու հետ։ հո՛ն է վսեմը, հո՛ն է փափուկը, հո՛ն է գողտրիկը, հո՛ն է ճշմարիտը, հո՛ն է ներդաշնակը, հո՛ն է գեղեցիկը, հո՛ն է ներշնչութիւնը, և այս ամէնը բացատրուած հիանալի լեզուաւ մը որ կարծես թէ կ'երգէ։ ի մի բան հրեշտակաց ձեռքէն երկրիս վրայ ինկած քնար մ'էր Լամարթին զոր անշուշտ վերտին գտնելնուն վրայ ուրախ են այժմ հրեշտակները։ Երկուքն ալ մեծ մարդոց յատուկ թշուառութեան բաժակը քամած են ցմրուր, սակայն մին՝ զատակ լուսաւորեալ և քաղաքակրթեալ ազգի մը՝ ունեցած է իւր իշխանավայել պերճութեան օրերը, վայելած է կեանքը և կենաց բոլոր հաճոյքները, և յետոյ իւր թշուառութեան օրերուն մէջ իւր ազգը կարեկցութեան ձեռքով սրբած է իւր արցունքներն, և ֆրանսական խորհրդարանը մեծագումար օգնութիւն մը ընձեռած է նմա։ պատիւ՝ զոր ֆրանսական ազգը ցոյն վայր ոչ մէկ բանաստեղծի ըրած էր։ Իսկ միւսը իւր աչակերտութեան սակաւաթիւ երջանիկ տարիներէն յետոյ, զորս կ'ոգբայ դառնապէս, ո՛չ միայն երջանկութեան երես չտեսներ՝ այլ իւր ժամանակակիցներէն հալածեալ կ'ստիպուի իւր օրապահիկը մուրալ, նա՝ որ իւր ժամանակին ամենէն մեծահանճար անձնաւորութիւնն էր և ամենէն բազմերախտներուն հաւասար։ Մին՝ իւր մահուանէն յետոյ իւր ազգակիցներէն փառաշուք արձաններով կը պատուուի, իսկ միւսոյն ոսկերոտիքն անդամ դերեզմանին մէջ հանգիստ չեն դտներ և դեռ կը նետուին վատոդի նախանձորդներու կողմանէ։ Սակայն կ'զգամ որ այս երկարաձիգ նմանութեանց շարքը տխուր հակադրութեամբք վերջացուցի, բայց միթէ՝ ներելի՞ էր այլայլել պատմութիւնը որ անողոք կերպով արձանագրած է թէ նոյն իսկ մեր Ոսկեդարուն մէջ ուսմունք և դիտութիւնք, ուսումնականք և դիտնականք մինչեւ ո՛ր աստիճան յարգ կը վայելէին ազգէն։ կարդալու է Ղազար Փարպեցւոյ առ Վահան Մամիկոնեան գրած թուղթը հասկնալու համար թէ ի՞նչպէս նոյն ժամանակի խաւարափոր կղերը չէր հանդուրժեր թարգմանիչ վարդապետաց ուսումնական դերազանցութեան և չարաչար կը հալածէր զանոնք։ «Երանելի փիլիսոփոսն Մովսէս, կը գրէ, որ արդարև մինչդեռ էր ի մարմնի ցանկ երկնային զօրացն էր քաղաքակից, ո՞չ ապաքէն տեղոջէ ի տեղի աբեղանդ հալածական արարին։ Ո՞չ զլուսաւորիչն և զոգիտահալած զդրեանն նորա առ անգիտութեան Փարթաղիկէս կոչէին, և այլ բազում ինչ իրօք թշնամանեալ՝ յետոյ ապա յաղագս այլոց ամբոխ զնարբեալոն զեպեսկոպոսութիւնն նման զեղոց մահու արբացեալ սրբոյն հեղձուցին... Զսակերսն ի գերեզմանէն հանել տային և ի դեր արկանել»։ Նմանօրինակ հալածանաց մատնուած կը տեսնեմ նաև իւր միւս աշակերտակիցներն, տխո՛ւր վկայութիւն մը զոր պատմութիւնը արձանագրած է մեր կղերին համար։ և ո՛րչափ ստոյգ է որ մեր անցեալ լուսաւորութիւնը եկեղեցականաց ձեռքով եղած է, նոյնչափ ստոյգ է նաև որ այդ լուսաւորութիւնը իւր որդանին մէջ խեղդել ուզողներն ալ արձեալ եկեղեցականներն եղած են։ Ի մասնաւորի մեր դրականութեան ոսկեդարն յորջորջեալ այդ հինգերորդ դարը հակադրութեանց դար է թէ՝ աշխարհականաց և թէ՝ եկեղեցականաց նկատմամբ։ Սահակներու և Մեսրոպներու քով կը տեսնեմք Բրքիչոներ, Շմաւէլներ և Սուրմակներ, Խորենացիներու, Եղիշէներու և Փարպեցիներու քով չարանախանձ աբեղաներ, Ղևոնդ Երէցներու քով ուրացեալ քահանայներ։ պատմագէտ ընթերցողը կրնայ շարունակել այս հակադրութեանց շարքը աշխարհականաց մասին ալ, և պիտի տեսնէ որ իւրաքանչիւր մեծ դէմքի դէմ սեւ դէմք մը պիտի ելլէ իւր առջեւը։ արձանին պատուանդանին վրայ սողացող զեռունն է այս, կամ ըստ գեղեցիկ նմանութեան Շաթոբրիանի՝ Եգիպտոսի հոյակապ բուրդերուն քով անապատաբնակ Ցելլահին ոդրմիկի իրմիթը։ և ո՞րչափ դասեր կը պարունակէ մեր ազգին համար այդ մեր թարգմանչաց ժամանակի պատմութիւնը, մինչև ցայսօր մեր ազգային կրթական պատմութեան ուսումնասիրութիւնը ո՞րչափ պէպքեր կը ներկայացնէ մեզ յորս պատմութիւնը գրեթէ կը կրկնուի։ L'histoire ne se répète pas, «Պատմութիւնը չկրկնուիր» ըսած է Լամարթին։ եթէ չդիտնայինք թէ ի՞նչ պարագայներու մէջ ըսած է նա այս խօսքը՝ պիտի զարմանայինք թէ ինչպէս դերահաչակ բանաստեղծ-պատմաբանը կրցած է ասպիսի սխալ վճիռ մը արձակել։ արդարեւ ի բացակայութեան նման պատճառներու երբ մարդիկ ուզեն միեւնոյն արդիւնքներն ունենալ՝ կը սխալին չարաչար, զի այս՝ հոսանքին դէմ թիավարել է, և այսպիսի պարագայներու մէջ անկարելի է որ պատմութիւնը կրկնուի։ սակայն որովհետեւ նմանօրինակ պատճառները նմանօրինակ արդիւնքներ կ'արտադրեն՝ երբ պատճառները կան և կը մնան՝ պատմութիւնը միշտ կը կրկնուի թէ՛ ի լաւն և թէ՛ ի յոռին, և եթէ այսպէս չըլլար՝ պատմութեան ուսումն աւելորդ բան մը պիտի ըլլար, զի այս ուսման նպատակը պարզապէս անցեալոյն փորձառութեամբ խրատել է զմարդիկ, զդուշացնելու համար որ յոռի պատճառները բարձուին որպէս զի յոռի արդիւնքները չը կրկնուին։ Արդ անցողակի ըսելով որ մեր ազգային կրթական պատմութիւնը կը ցուցնէ թէ այդ մասին անցելոյն դասէն շատ խրատուած չէ հայութիւնը՝ կը վերադառնամ իմ յօդուածիս նիւթին։

Ցուցուցինք թէ նոյն իսկ մեր թարգմանչաց ժամանակը ի՛նչ ընդունելութիւն գտած էին նոքա ազգէն։ արդ ազգին այս անպատատ տրամադրութեան մէջ պէտք է տեսնել մեր անցեալ գրականութեան ազդաւորութեան գլխաւոր պատճառներէն մին և թերեւս ամենագլխաւորը։ Սակայն նոյն իսկ այդ գժբազդ պարագայներու մէջ կը տեսնեմք որ մասնաւորներու քաջալերութիւնք ինչ մեծ արդիւնքներ ունեցած են, և չեմք սխալիր եթէ ըսեմք որ մեր անցեալ գրականութեան ամենէն կարեւոր արտադրութիւնները այդպիսի մասնաւոր քաջալերութեանց և պաշտպանութեանց կը պարտիմք։ Խորենացւոյն պատմութիւնը Ծնունդ եղած է Սահակ Բագրատունւոյ յորդորանաց, Եղիշէինը՝ Դաւիթ Մամիկոնեանի, Փարպեցւոյնը՝ Վահան Մամիկոնեանի ելն ելն։ նոյն երեւոյթը կը տեսնեմք ուրիշ քան զմեզ զաղաքակրթեալ ազգաց մէջ իսկ։ Օգոստեան դարուն Հռոմէական մատենագրութիւնը և հօթն և տասներորդ դարու ֆրանսական մատենագրութիւնը ծնունդ են մասնաւորներու քաջալերութեան։ և ընդհանրապէս երբ ժողովրդեան մը խմացական մակարդակը չէ բարձրացած այն աստիճան որ գրագէտք և հեղինակք ուղղակի ժողովուրդէն ստանան զիրենք մղող զօրութիւնը, այն ատեն մասնաւոր քաջալերութիւնք կրնան մինչեւ աստիճան մը օնդել ո՛եւ է ազգի մը գրականութեան զարգացման, և այդ մասնաւոր քաջալերութիւնք պէտք չէ որ պակսին։ նոյն իսկ ֆրանսական մատենագրութիւնն և մատենագիրը ուշէ՞ն միթէ ասկէ դար մը յառաջ այն նախանձելի վիճակը զոր ունին այժմ։ առանց երկրորդ դարը յորում ֆրանսական ողբերգութեան հայրը Մեծն Քոռնէյլ նիւթական յեռին թշուառութեան մէջ կը մեռնէր՝ նոյն իսկ ուրեւուտաներորդ դարու մէջ որ արդէն այնչափ յառաջացեալ էր որ ծնունդ կուտար ֆրանսական հսկայ Հանրագիտարանին՝ այդ հանրագիտարանին հիմնարկութիւն, վարիչք և գլխաւոր հեղինակք Տիտրոյ և Տաղամբերի տարեկան անչափ մանչ մը կ'ընէին իրենց այդ հսկայ ձեռնարկութիւնէն կի այս օրուան ֆրանսական ամենայնիսին լրագրին ամենէն անչնչան և հեռաւոր թերթօնագիր-վիպագիրն աւելի կը շահի մէկ երկու ամսուան մէջ որչափ նոքա չէին շահեր մէկ տարուան մէջ։ Իսկ մեր ազգին մէջ գրագէտին իւր գրչով ապրելու խնդիրը դեռ երազ մ'է որ յայտնի չէ թէ քանի՛ դար յետոյ պիտի իրականանայ։ սակայն կը հարցնեմ, միթէ չեմ՞ք կրնար դեթ այժմէն բան մը ընել ի զարգացումն մեր ազգային գրականութիւն։ Ազգին այլ եւ այլ խաւերուն մէջ կրթութիւն ծաւալելու համար ունեցած եմք եւ ունիմք ընկերութիւններ, միթէ ընկերական ոգին չի՞կրնար բան մը ընել նաեւ ի զարգացումն հայ գրականութեան։ ասկէ երկու տարի յառաջ «Վանք և Կղերանոց» վերնագրով յօդուածիս վերջաբանին մէջ թուելով մեր պէտքերը ի մէջ այլոց կը գրէի նաև։ «Պէտք ունիմք հայ գրականութեան քաջալերիչ Մեկենասներու ընկերութեան մը», և ահա այս կէտին վրայ կուզեմ սոյն պատեհ առթիւ վերտին ուշադրութիւն հրաւիրել այսօր։ Անցեալ տարի Սահակ Մեսրոպեան մրցանակաբաշխութեան առթիւ, այս մասին քանի մը խօսքեր փոխանակուեցան, սակայն չեմ գիտեր թէ անկէ ի վեր ո՛և է գործնական հետեւանք ունեցա՞ւ։ իսկ ես այսօր խնդիրը տարբեր ձեւի մը տակ կուզեմ ներկայացնել։ Յայտնի է թէ եղած են և կան շատ գրագէտներ որ նիւթական ամենաանպատաս պարագաներու մէջ իսկ արտադրած են և կ'արտադրեն այնպիսի գործեր՝ որք եթէ տպագրութեան բաղդին արժանանային եւ կրօտեան չմատնուէին՝ ո՛ դիտէ այսօր մեր ազգային գրականութիւնը որչափ աւելի փառքեր պիտի համբէր, սակայն արդ եօք քանիներ՝ կրօտեան մատնուած են առանց տպագրութեան լոյս տեսնելու, զի մինչեւ մէկ ատիճան արտադրելը գրագէտին ձեռքն է, իսկ տպագրելը իւր ձեռքը չէ, քանի որ դրամի խնդիր է։ արդ կարելի չէ՞ միթէ որ ազգին դիւրակեաց դասուն անդամներէն ընկերութիւն մը կազմուի տպագրութեան արժանի երկասիրութիւնները տպագրելու և ազատ դնով ժողովրդեան մէջ ծաւալելու համար։ այսպէսով թէ ազգային գրականութիւնը պիտի ճոխանայ նորանոր գործերով և ադնք կրօտեան մատնուելէ պիտի ազատին, և թէ՛ ժողովրդեան խաւերուն մէջ ընթերցանութիւնը պիտի տարածի լաւագոյն եւ դիւրագին գրքերու հայթայթմամբ։ Նաեւ եթէ երբէք տպագրութեան ծախքը ելլելէ յետոյ նոյն գրքին վաճառումէն աւելի հասոյթ դոյանայ՝ դայն գրքին հեղինակին տալով՝ գրագետք ալ կրկնապէս քաջալերուած պիտի ըլլան, նախ՝ բարոյապէս, զի իրենց գործը մեռացութեան և կրրստեան դատապարտուելէ պիտի ազատի և տպագրութեան լոյս տեսնէ, և երկրորդ՝ նիւթապէս, աւելի կամ նուազ դրամական շահ մը ընելով իրենց աշխատութիւնէն։ Ազգային երբ ընկերութիւնը աւելի ընդարձակի և հարստանայ՝ կարելի է մասնաւոր վարձատրութիւններ ալ ընել տրժանաւորագոյն գործերու համար։ Յայտնի է թէ ընկերութիւնը իւր հրատարակած գործերէն կընայ շահ չընել և երբեմն մինչեւ իսկ նիւթական կորուստ մը կրել, սակայն որովհետեւ բուն նպատակը ազգային գրականութեան զարգացումն է՝ այդ բարոյական շահը բաւական պիտի համարուի։ Դալով այն խնդրոյն թէ ի՞նչ տեսակ գործեր պիտի արժանանան ընկերութեան ծախիւք տպագրելու՝ յայտնի է թէ ինքնագիր զուտ գրական արտադրութիւնները պէտք է նախապատուութիւն ունենան թարգմանութեանց և դիտական երկերու վրայ, զի թէեւ այս վերջինք ոչ նուազ կարեւոր են և անհրաժեշտ ժողովրդեան մը մտաւոր զարգացման համար՝ սակայն «Հայ գրականութեան քաջալերիչ» ընկերութեան մը ուղղակի նպատակին մէջ չեն մտներ, զի թարգմանութիւնք օտար մտքի ծնունդ ըլլալով ազգային գրականութեան մաս չեն կազմեր, և դիտական գործերն ալ մեզ նման ազգի մը մէջ թարգմանութենէ և կամ թարգմանօրէն համառօտութենէ անդին չեն կրնար անցնիլ։ սակայն երբ ազգային ընկերութիւնը զարգանայ՝ և հարստանայ՝ կրրնայ, եթէ հարկ դատէ, ընտիր թարգմանութիւններն և դիտական գործերն ալ իւր նպատակին մէջ ընդունիլ, և կամ կարելի է կազմել ուրիշ ընկերութիւն մ'ալ որուն նպատակը ըլլայ թարգմանութիւններ և դիտական գործեր տպել իրեն յատուկ պայմաններով։ Ահաւասիկ յոյժ կարեւոր և կենսական առաջարկութիւն մը զոր ազդիս դիւրակեաց դասուն լուրջ ուշադրութեանը ներկայելով կը կնքեմ յօդուածս։

ՅԱԿՈԲ ԲՐԱՊԵԱՆ

ԶՐԱԲՈՒԺԱԿԱՆ ՄԵԾ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆ

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՕԼՍՈՅ

Բերա, Սաբըճ աղամ, թիւ 15, 17, 19 [Ազա Համի]

Իր տեսակին մէջ միակ հաստատութիւն յԱրեւելս
Ամէնէն զօրաւոր և կատարեալագործեալ գործիներով օժտուած
Պերճանք, հանգստութիւն և ժամանութիւն ի միասին
ՏՆՕՐԷՆ՝ ՏՈՔԹՈՐ ՍԻՌԻԴԻՍ
Նախկին արտաքին բժիշկ Բարիզի հիւանդանոցաց

ԼՈԳԱԱԱՆ ԵՒ ՏՈՒՐԸ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ
Ելեկտրականութիւն—կախում.—Մարմնամարզ
Վարպայարդար—Մասաժ—Ջանաբոյժ
Զինավարժութիւն Արանց
ԿԸ ԴԱՐՄԱՆՈՒԻՆ ԵՒ ԿԸ ԲՈՒԺՈՒԻՆ
Անարիւնութիւն, Իսգեռ, Զանգատութիւն, Անկարողութիւն, Անդամալուծութիւն, Սաստիկ հիւանդութիւնք, Ելն. Ելն.

ՄԵԿ ՔԱՆԻ ԳԻՆԵՐ

ԼՈԳԱՐԱՆԷ	Բ կարգի 4 ղրշ.	Ա կարգի 6 ղրշ
ՊԱՐՉ ՏՈՒՐ	Բ » 3 »	Ա » 5 »
ՏԱՔ ՉԻ ՏՈՒՐ	Բ » 5 »	Ա » 7 »

Դեղերով լոգարաններու համար գիները կը զանազանուին դեղին գնոյն համեմատ.

Բաժանորդագրութեան համար 10 % զեղչ

Դպրոցներու եւ ընտանեաց համար մասնաւոր պայմանք 35

ԲԺՇԿԱԿԱՆ ԴԱՐՄԱՆԱՐԱՆ

Տօքթ. Պ. Բ. Մաբրիի ու Պ. Ա. Քոսթանդինոսի բժշկական դարմանարանին մէջ, ի Բերա թէփէ Պաշը Թարպպեսական պարտիզին դէմ թիւ 43, ամեն օր կէսօրէն յետոյ եւրոպական ժամ 3էն մինչեւ 6, Տօքթ. Պ. Բ. Մաբրի, Պ. Ա. Քոսթանդինոսի, Պ. Ժ. Գարարանսէթի, Պ. Ս. Սիմանեթեան, Պ. Ն. Սալաղանտա, Պ. Ի. Քոմիսորոս և Պ. Ժ. Խատէմեանը կը դարմանեն ամեն տեսակ ներքին հիւանդութիւններ, կանանց հիւանդութիւններ և ալ, ականջի, քթի կոկորդի մերթի ու ծնունդական գործարանաց հիւանդութիւններ ինչպէս նաեւ վիրաբուժական գործողութիւններ եւս կատարեն։ Շաբաթը երկու անգամ, այսինքն երեքշաբթի ու ուրբաթ օրերը, ձրիաբար կը դարմանեն իրենց ներկայացող հիւանդները և միւս օրերը խիստ «ժամն» վարձքով մը։ Վերոգրեալ բժիշկներն շաբաթը երկու անգամ, երկուշաբթի ու շաբաթ օրերը, խմբովին ներկայ պիտի գտնուին խորհրդակցութեամբ դարմանելու համար դժուար ու պատաբոյ կարգի հիւանդութիւնները։ Այլ օրերու մէջ ուրիշ հիւանդներ եւս պիտի դարմանուին։

Այս դարմանատան ուրիշ դուռ մ'ալ որ կը բացուի Մեծ Փողոց Ֆրանսական դեսպանատան հանդէպ Լօրանս անուն փողոցին մէջ թիւ 8։

Տօքթ. Պ. Գ. Մաբրի եւ Պ. Ա. Քոսթանդինի իրենց յատկանշական մասնաւորաբար պիտի

PHŒNIX FIRE OFFICE

ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ

ՏԱՐԵԿԱՆ ՀԱՍՈՅԹ ԱՆԳԼ. ՈՍԿԻ 1,000,000

"ՓԻՆԻՔՍ"

Հիմնեալ ի Լընտընի յամին 1782

ՓԻՆԻՔՍ, հիմնեալ առաւելքան մի դար յառաջ, սոսկ հրդեհի ապահովագրութեան ընկերութիւն մ'է՝ որոյ բաժնետէրերը Անգղիոյ ամենահարուստ և հանրածանօթ դրամատէրեր են՝ ունենալով անսահման պատասխանատուութիւն։

ՓԻՆԻՔՍ ընկերութեան աշխարհահռչակ առատաձեռնութեան մի գլխաւոր ապացոյցն է 17,000,000 Անգլ. ոսկւոյ գումարն զոր ցարդ վճարած է հրդեհի փասուց համար։

51

ՓԻՆԻՔՍ ընկերութիւնն կ'ապահովագրէ ընդդէմ հրդեհի և կայծական՝ կալուածք, կարասիք և ապրանք՝ յոյժ նպաստաւոր պայմանօք և մինչսրդութեամբ ստորագրելոցս, որք ունիմք լիազօր իշխանութիւն կարգադրելու անմիջապէս մեր ապահովագրելոց կրած վնասներն։

Հ. ՍՈՒԱՆ և ԸՆԿ. ընդհ. գործակալք Կ. Պոլսոյ, Պուլկարիոյ և Սեւ Ծովու եզերաց Թիւ 12, Սանտալճը խան, Ղալաթիա, Աւստրիական Թղթատան վերեւ։

HAMBURG MUNICH UNITED

ՀԱՄՊՈՒՐԿ ԵՒ ՄԻՒՆԻԽ

ՄԻԱՑԵԱԼ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆՔ ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ

Դրամագլուխ ֆռանք 8,000,000
Պահեստի դրամ ցվերջ յունիս 1889 » 5,604,722
Տարեկան հասոյթ » » » 12,773,779

Ընկերութիւնքս ՓՈԽԱԴԱՐՁ ԵՐԱՇԽԱՒՈՐՈՒԹԵԱՄԲ կ'ապահովագրեն մթերանոցներ և բնակութիւններ և սոցա մէջ գտնուած վաճառքներ և կարասիներ խիստ չափաւոր սակագնօք։

Լիազօր ներկայացուցիչ Կ. Պոլսոյ

ԳԱՌՆԻԿ ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՈՒՐ, Պոլիս, Պահչէ—Գարու, Անանիատիս խան.

ՖՈՒԱՆՔՖՈՐԹՈՒԱՁ

ԾՈՎԱՑԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Դրամագլուխ ֆռանք 6,250,000 Պահեստի դրամ ֆռանք 1,270,300

Ընկերութիւնս կ'ապահովագրէ շոգենաւուց և առագաստանաւուց վրայ բեռցուած վաճառքներ, ինչպէս նաև թղթատարական և փոխադրական ընկերութեանց յանձնուած թանկագին նիւթեր և դրամ պարունակող ծրարներ խիստ նպաստաւոր պայմանօք և սակագնօք։ Սոյն նիւթերու վրայ մեծաքանակ գումարներ կարենալ ապահովագրելու համար Ընկերութիւնս միացած է եւրոպական 13 լուրջ ապահովագրական հաստատութեանց հետ որոց դրամագլուխն ու պահեստի դրամն է Աւելի քան 100,000,000 ֆռանք

Լիազօր ներկայացուցիչ համայն Թուրքիոյ

3

ԻԼԱՆ

ՊԱՊԸ ՍԷՐԱՍԵՐԻՐ

Նիզամիէ շաւիր անպարը իլէ նանը ադիղ ֆիրունլար իչուն մուհադասաա գօնշլան եիւզ հիրմի պիր պին ճէտիտ գանթար սամանը պէհէր գանթարը եիրմի զրուշա թալիպի էօհտէսինտէ օլուպ աղրսթօսը պիրինճի չէհարշանպիհ կիւնի գարարը գանթիսի վիրիլէճէկենտէն վէ իրթէսի բէնչէնպիհ կիւնի եիւզտէ պէշ թէնգիլի գապուլ օլընճաճաղտան իթասընա թալիպ օլանլարըն մադամը Սէրասքէրի լէվազիմաթը ումումիպէ տայիրէսինէ կէլմէլերի իլան օլընուր։

25 թէմուզ 1890
Նօ. 17 2—3

ԻԼԱՆ

ՊԱՊԸ ՍԷՐԱՍԵՐԻՐ

Հէման թէսլիմ օլընմադ իւզրէ միւպարեա օլընճաճադ օլան ալթը եիւզ պին գրբեէ գալշն պարա պէնտկեահէն թէմուզն եիրմի սէքիզինճի ճուամա իրթէսի կիւնի զարարը գանթիսի վիրիլէճէկենտէն իթասընա թալիպ օլանլարըն մադամը Սէրասքէրի լէվազիմաթը ումումիպէ տայիրէսինէ կէլմէլերի իլան օլընուր։

25 թէմուզ 1890
Նօ. 18 2—3

ԻԼԱՆ

ՊԱՊԸ ՍԷՐԱՍԵՐԻՐ

Զանթալճա թօփճը ալալարը էֆրասը շահանէսինին իսարէյէրինէ մուդթաղի նանը ադիղին պէհէր եիւզ գրբեէ ճէտիտ տադիգ մուդաղիլ եիւզ եիրմի պէշ գրբեէ ճէտիտ նան վիրիլմէք իւզրէ մահալը թալիպի էօհտէսինտէ պուլունարընտան պունտան զիեատէ թալիպ օլանլարըն մադամը Սէրասքէրի լէվազիմաթը ումումիպէ տայիրէսինէ կէլմէլերի իլան օլընուր։

25 թէմուզ 1890
Նօ. 19 2—3

ԻԼԱՆ

ՊԱՊԸ ՍԷՐԱՍԵՐԻՐ

Զանթալճա թօփճը ալալարը էֆրասը չահանէսինին իսարէյէրինէ մուդթաղի նանը ադիղին պէհէր եիւզ գրբեէ ճէտիտ տադիգ մուդաղիլ եիւզ եիրմի պէշ գրբեէ ճէտիտ նան վիրիլմէք իւզրէ մահալը թալիպի էօհտէսինտէ պուլունարընտան պունտան զիեատէ թալիպ օլանլարըն մադամը Սէրասքէրի լէվազիմաթը ումումիպէ տայիրէսինէ կէլմէլերի իլան օլընուր։

25 թէմուզ 1890
Նօ. 20 2—3

ԻԼԱՆ

ՊԱՊԸ ՍԷՐԱՍԵՐԻՐ

Իւչիւնճի օրտու վէ մէրքէզինճէ պուլունան վէ պուլունարբրլաճադ օլան հայվանաթըն իւչ եիւզ ալթը սէնէսի ազօսթօսը օն պէշինճի կիւնինտէն իթիպարէն պիր սէնէլիք խասրէյէրի իչուն չէհարիթը մալիւմ էյէ միւնադասաա օլան չայիրին գբէյէի ճէտիտ եիրմի պէշ փարաա թալիպի էօհտէսինտէ օլուսընտան պու ֆիյաթատան թէնգիլ էյէ իթայա թալիպ օլանլարըն մադամը Սէրասքէրի լէվազիմաթը ումումիպէ տայիրէսինէ կէլմէլերի իլան օլընուր։

25 թէմուզ 1889
Նօ. 21 2—3

ԻԼԱՆ,

ՊԱՊԸ ՍԷՐԱՍԵՐԻՐ

Եանէա ճիհէթինտէ պուլունան վէ նէֆս Եանէա իլէ Միշովա, Զաղօր, Բունիչա մէվգիլերինտէքի ասաքիրի Շահանէնին իսարէյէրինէ մուքթաղի օլուպ միւնադասաա օլան սադօնրն պէհէր ճէտիտ քիսսը եիւզ էլլի, չէքէր եիւզ օթուզ, բուղէնը զէյթ եիւզ սէքսէն, կաղ եէթմիշ ալթը, թուզ օթուզ պիր, սօղան եիրմի սէքիզ, ֆասուլիա էլլի սէքիզ, հաթապ տէօրթ, քէօմիւր օն իչ, Միչովանընն հաթապ պիր պուչուզ, քէօմիւր ալթը ֆիլանթիլը իլէ մահալի թալիպի էօհտէսինտէ օլուպ իհսէյի 'գանթիէսի թէմուզ օթուզ պիրինճի կիւնի ասպհէյլին իհբա օլունճաղընտան եիւզտէ պէշ թէնգիլթը իհբասը իլէ թալիպ օլանլարըն թէմուզ օթուզ պիրինճի կիւնի ասպհէյլին իհբասը իլէ թալիպ օլանլարըն թէմուզ օթուզ պիրինճի կիւնի գասար մադամը Սէրասքէրի լէվազիմաթը ումումիպէ տայիրէսինէ կէլմէլերի իլան օլընուր։

25 թէմուզ 1890
Նօ. 22 2—3

ԻԼԱՆ

ՊԱՊԸ ՍԷՐԱՍԵՐԻՐ

Փիրինճ պապալը թիմուր քարէոլա ատէտ եիւզ բբրք իչ, պէհէր գբյէյի ճէտիտ իբի զուրուշ օն փարա։

Եէրի իսալի հատաէքէարի քէօսէլ գբյէյի ճէտիտ իբի պին, պէհէր գբյէյի ճէտիտի օն պէշ զուրուշ։

Եէրի իսալի սիեահ եաղը քէօսէլ գբյէյի ճէտիտ իչ պին, պէհէր գբյէյի ճէտիտի օն ալթը զուրուշ։

Կիւմիւշիս ատիթիան ատէտ իչ պին, պէհէրի օն իչ զուրուշ։

Պէեաղ բբվբրճբք մէչինի ատէտ պին, պէհէրի սէքիզ զուրուշ։

Նիզամիէ սարրաճխանէ անպարը-Նա մի պահա օլընճաճ պալատէ մէրզում պէշ գալմ էշանարն ադօսթօսը օն պիրինճի կիւնի գարարը վիրիլէճէկենտէն իհասընա թալիպ օլանլարըն մադամը Սէրասքէրի լէվազիմաթ ատիրէսինէ կէլմէլերի իլան օլընուր։

25 թէմուզ 1890
Նօ. 23 2—3

ԻԼԱՆ

ՊԱՊԸ ՍԷՐԱՍԵՐԻՐ

Գալդանաէլէն վէ Ղբսթօվարտա պուլունան վէ պուլունարբրլաճադ օլան ասաքիրի շահանէ իսարէսի իչուն միւնադասայա գօնշլան էրզադ տան կիւսթ եիւզ օն, գօչանէ բիրինճի տոդսան պէշ, ինկիլիզ բիրինճի սէքսէն, սասէ տէօրթ եիւզ, թուզ օթուզ պէշ, սօղան օթուզ, իսարմաչէթ իֆի եիւզ եիրմի, սապօն իբի եիւզ, զէյթուն կաղը իբի եիւզ, կաղ եէթմիշ, շեքեր եիւզ գբրբ, ֆասուլիա էլլի, հաթապ եիւչ, քէօմիւր օն, շայիր օթուզ իբի, սաման օն իւչ, կիեահ օն սէքիզ, բաղադը իւզիմի եիւզ եիրմի, սիրքէ գբրբ, զէյթուն թանէսի եիւզ էլլի փարա ֆիյաթլէր իլէ թէմուզն նիհայէթինտէ իհսալէ օլունմադ շարթը իլէ մահալը թալիպի էօհտէսինտէ պուլունարբրլընտան պու ֆիյաթլէրտէն թէնգիլ իլէ պուրաճա օլան թալիպլէրին մադամը Սէրասքէրի լէվազիմաթը ումումիպէ տայիրէսինէ կէլմէլերի իլան օլընուր։

24 թէմուզ 1890 459
Նօ. 16 3—3

ՊՈՒՍՖԱԲԻՆԹԻ ՄԱԳԲՈՂԱԿԱՆ (ՀՈՒՆԳԱՐԻԱ) ԱՂԲԻՒՐ

1889ին Հունգարիոյ Մայրաքաղաքի Տիեզերական Յուցահանդէսին մէջ՝ յառաջդիմութեան, մրցման կարողութեան եւ արտածման մեծ միտքն ստացած է, զոր այդ յուցահանդէսին դաւառքը Նշանական Եին իր առաջին մրցանակ մագրոգական հանքարջրոց համար։

Այս աղբիւր մեծագոյն մրցանակներն պատուած է ինն յուցահանդէսի մէջ։ կը փայլի եօթն ոսկեայ եւ արծաթեայ մետալներով։ բայց ասի՝ բժշկական աշխարհին համարումը կը վայելէ իր ազդեցութեան և անուշութեան զարմանալի կարողութեան համար։

ՖՈՒՆՏՈՒ-ԺՈՍԷՖ աղբիւրը վերջերս դրաւատուած է Բարիզի բժշկական Ակադեմիային և Լոնտոնի համաշխարհ Լրտարն-Հոսիդալ հիւանդանոցին։ բաց ստեղ, այս ջուրն արդէն առաջին փարձով կը յայտնէ ինքզինքը։ Այս ջուրին վրայ տեսրպահներ ծրլաբար կը տրուին այս ջրին բոլոր մեծ բանդիներու, գլխաւոր դեղատանց և Պուտապէշթի դրասենեկին մէջ։

Նմանօրինակ ուրիշ ջրերու հետ չփոթութեան առաջքն առնելու համար, խնդմութիւն է մեր փնտռել «Ֆրանսուա-Ժոզէֆի մաբրողական Աղ իւրային Նշանը որ կը գտնուի ամէն շիշերուն վրայ։

ՄԱԳԲՈՂԱԿԱՆ ԱՂԲԻՒՐ
FRANÇOIS JOSEPH
ՊՈՒՍՖԱԲԻՆԹ (ՀՈՒՆԳԱՐԻԱ)

Տիեզերական կերպով ընդունուած է իւր անվրէպ ազդեցութեան համար։

ԱՄԷՆՈՒՐԵՔ ԿԸ ԳՈՒՄԷՈՒ

Կը գտնուի Տ. և Մ. Մէզիքի և Ս. Քրիստոֆոռ Պոլիս, Ս. Գաղդրիանէ և Ա. Թէոտորաղա-Լաթիֆ, Ճ. Գանգուրք ի Բերա։ Թուրքիոյ համար գործակալն է Պ. Ֆ. Պէյլիս, ի Պոլիս։

34

ՄԱՐԱՎԻԼԻԱ

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՎԵՐԱՆՈՐԴԻՉ

Ցաւեր կը ջնջէ խորշոմներն և ամէն կերպով յառաջեկած սպիներու։ Կանանցմէն ծանրի նշանները, ցաներն, արեան թարած ոյսուցքը և այլն։

Դէմքին կուսայ երիտասարդութեան ամէն հրապոյրները։ Դեղեցիկ սեռին նեղութեան համար թանկագին դեղ։

Թուրքիոյ համար ներկայացուցիչն է Պ. Ֆ. Պէյլիս, Ֆրանսական խան, Պոլիս։ Ընդհանուր սրճարանքն է Խանանա Գալաթա, Ղալաթիա, Նիւ քուչք գալաբրրան Ղալաթասրի քով։ —Դեղերէն դրսուրանալու համար, դիմել մեր սրճարանին։

33

ՄԱԴԴԵՈՆԻ

ԿԻՍԱՔԻՊՂԸ

ՀԱՆԵՐԿՐՅԻՆ ԲՆԱԿԱՆ ՋՈՒՐ

Կալաքարային թթուուտ աղբիւր ամենամաքուր

ՍԵՂԱՆԱՆ ԼԱՒԱԳՈՅՆ ԵՒ ՁՈՎԱԲԱՐ ԸՄՊԵԼԻ

Հաղորդու, խռչափողի բորբոքմանց, ստամոքսի և պոչոց համար յանձնաբարեալ։

Հայնրիխ Մադդոնի, Գալաթասարայ և Վիեննա 105

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ՀՈՏԱԻԷՏ ՆԻԻԹԵՐ

ԲՐԱՈՒՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ, 117, ՆԻՒ ՈՒՆՏ ՍԹՐ. ԼՈՆՏՈՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ

ԼԷ ԺՈՒԱՅՈ ՏԷ ԼԱ ԳՈՒԻՌՈՆ, Նոր սքանչելի հոտ
ՖՐԱՊ ԷՖԷԼ ՊԼՈՍՍՈՄ, վարդի խնձորենոյ ծաղիկք
ՁԱՐԻՆԱ, Ռուսական գոգանոյշ հոտ
ՀՈՒԱՅԹ ԼԻԼԱՔ, ճերմակ եղեսնի
ԳՈՐԻԼՈՒՈՒՍԻՍ, Նորելուկ
ԲԱՅՍՈ ՎԻՈԼԷԹ, հեշտաբոյր
ԱՍՏՈՏԼԻ, ՕՐՔԻՏԻԱ, ՁԻՒՐ, ևն.
ՀՈՒԱՅԹ ԼԻԻԹՈՐՈՒ
ԷՍ. ՊՈՒՔԷ
ՁՈՏԹ ԳԼԸՊ
ՕՔՈՐՈՆԱԳՈ
ՎԻՊԼԴ
ԻԼԱՆԿ-ԻԼԱՆԿ
ՄԻԼՖԼԷՕՌ
ՁԼՊՊԱԿ ՎԱԲԳ ևն.

«Ֆրապ էֆէլ Պլոսսոմի առթիւ, Լոնտոնի Ֆռաւդ լրագիրը կ'ըսէ. «Ներկայիս ամէնէն նորելուկ հոտերէն դերազանց կը համարուիք Ֆրապ էֆէլ Պլոսսոմը, Լոնտոնի Ֆրաւուն ընկերութեան. կը ծաղուի թագի ձեւով խիստ ուշեցող շիշերու մէջ։ Միւս բոլոր տեսակները կեղծ են։

ԼԱՎԱՆՏՐԻ ՍԱԼԴԻ, անգլիական ոսկեր լամանտպով — «Վայելուչ նորելուկ արդուզարդի սեղանի համար։ Լամանտպի գերընտիր անուշահոտութիւն։ Եթէ շիշը մեկ դասնի վրայի՝ ան բաց թողուս, սենեակին օդը կը մաքրուի և կը զովանայ։» Այսպէս կ'ըսէ Լոնտոնի «Էթիկնոց Լրագիրը»։ Գերազանց պայման մըն է ընդդէմ գլխու ցաւերու, հարբուխի ևն։ Կը ծաղուի թագի ձեւով խիստ ուշեցող կանաչ շիշերու մէջ։ Միւս բոլոր տեսակները կեղծ են։

ՕՐԱԼԻՆ, փոշի։ Տիկին Ատելինա Բաղդի կը գրէ. «Գոհութեամբ կ'ըսեմ թէ ձեր Օրալինը շատ գերազանց կը գտնեմ. մորթին վրայ կը թողու շատ հաճելի տպաւորութիւն մը։ ԱՏԵԼԻՆԱ ԲԱՂԴԻ»

ՆՈՒՐԲ ՕՁԱՌՆԵՐ վարդի խնձորի ծաղիկներով Պոսան Զարինա, Պուսան Լիլիս Պան, Պուսան Ռոզ Անկէդ, վիոլէդ անկէդ։ Անգլիական Քոլոնեի ջուր, Անգլիական լամանդայի ջուր, Քոլտ Քրէմ և այլն։

Մեծաքանակ և փոքրաքանակ կը վաճառուի Թուրքիոյ եւ Պուլկարիոյ Ներկայացուցչին քով։ Մ. ԼՅՈՒՍԻՆՆ ԳԱՐԵՊԵԱՆ

Անգլիական Ընդհանուր մթերանոց, Վիլլատա. պահանջոցին քով, կայսրան Թրամուէյիոյ, 95 և 67 106

ՖԷՐՆԷԴ-ՊՐԱՆԴԱ

Մասնաւոր բաղադրութիւն Միլանի Պրանգա եղբարց

Մատակարարք Իտալիոյ Արքայական Տան

Ոսկեայ չքադրամ՝ Բարիզի 1889ի Տիեզերական Արուեստահանդիսին մէջ.

Քան տարուան յաջողութիւն Յիտալիա, Յամերիկա, Ի Հնդկաստան, Յարեւելք և Յեգիպտոս։—Շքադրամ 1885ի Անվերսայի, 1884ի Թուրինի, 1883ի Նեսի, 1881ի Մելբուռնի, 1888ի Մէլբուրնի և Պրուսելի, 1879ի Սիտնէյի, 1878ի Բարիզի, 1876ի Ֆիլատէլֆիոյ, 1873ի Վիէննայի միջազգային ցուցահանդէսներուն մէջը։

ՖԷՐՆԷԴ-ՊՐԱՆԴԱ առողջապահական տմենէն ծանօթ պիդէրն է։—Շատ բժիշկներէ կը յանձնարարի իր զգուշական դարմանական ճանչցիչ երկիրներու տենդերու, տարափոխիկ հիւանդութեանց և քոլերայի։

ՖԷՐՆԷԴ-ՊՐԱՆԴԱՆ կը դիւրացնէ մարսողութիւնը, կը հանդարտեցնէ ծարաւը, կը գրգռէ ախորժակը, կը բուժէ գլխու ցաւը, գլխու պտոյտը, ջղային ցաւն և մելամաղձութիւնը։

Այս ըմպելիքը, բոլոր ծանօթ պիդէրներէն և ամէնէրէն գերազանց, կատարեալ ոսկեայ օր ճաշէն առաջ իր ախորժաբեր։ Ճաշէն յետոյ, ազդու մարսողական է։ Կարելի է խառնել զանց վերմութի, դինիի, Սելցի ջրոյ և խաշուելի հետ։

ՖԷՐՆԷԴ-ՊՐԱՆԴԱՆ, ինչպէս և նոյն տան վերմութը, կը գտնուի գլխաւոր անուշաբարաց, նպարավաճառաց և դինեվաճառաց քով։

Թուրքիոյ համար կեդրոնատեղին է ՊՈՆՈՄԻ և ԼԻՆԴԻԱ 107

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

ԴԱՌԼԸՄԱՆ ԵՒ ՊԼՈՒՄՊԷՐԿԻ

Ղալաթիա Պէօյուք Միւլէթ խան, միջազգային Թղթատարաւանի վրայի յարկը

Այս նշանաւոր գործատունը՝ որ արժանաւոր հաճոյք մի ստացած է իր մէջ, այս ամրան եղանակին առթիւ իւր վաճառքներու քանակութեան վրայ յաւելումմ կ'ընէ, որ արդէն բազմաթիւ է Ֆրանսական, Անգլիական, Գերմանական եւ Պելճիական բերքերու զանազան տեսակներով։

Հետեւապէս իւր բուն գործարանին ապրանքներուն վրայ որք են՝ օժտի համար սմէն տեսակ ճերմակեղէնք, բանուածք, կիսագլխաց, քիւլիքս, քօրսէ, թաշկինակ, սեղանի պիտոյք, շապիկ, շապկներ, ոտամանք, ֆլանելէ կանանց օրորոցաց և փոքր աղջկանց համար զարդ ազդեցանոցներ, ատլաս և ուրիշ տեսակ սաթին նիւթեր բոլորն ալ ընտիր տեսակ։

Հասարակաց զարմանքը կը գրգռէ մանաւանդ այն վայելուչ և զանազան տեսակ վերարկուներն և հագուստներն կանանց օրիորդաց և տղայոց, որք բոլորն ալ վերջին նորաձեւութեան համեմատ ճաշակով ու շքեղութեամբ յօրինեալ են։

Յաւելումմ մի ըրած է նաեւ ապպարուած զգեստներու պատրաստութեան նորաձեւութեան վրայ որ արդէն ճոխ է պնդեան, և իւր ընդարձակ արհեստանոցին ընդհանուր կրողայ կատարելապէս գոհացնել բոլոր իւր յաճախորդները նոյն ճաշակին ու բաղձանաց համեմատ։ Ի գործ դնելով ինչ որ ապրպարին։ Կը գտնուի նաեւ մինչեւ 16 տարեկան տղայոց համար ամէն տեսակ զգեստներ բալթաներ խիստ չափաւոր գներով։ Կը ծախուին մեծ եւ փոքր քանակութեամբ.

ՍԱԿԱՐԿՈՒԹԻՒՆ ՉԿԱՅ 8

ԹԱՐԻԱԽ

ԿԵՆԱՑ, ԵԿԱՄՏԻՑ ԵՒ ՕԺՏԱՑ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Ի ՎԻԵՆՆԱ

Գործողութիւնք 1889 Դեկտ. ամսուն

Այս ամսուան մէջ ստացուած և ստորագրուած են 844 նոր մուրհակներ (քոլիս) որք կը կազմեն ապահովագրեալ դրամագլուխ, Ֆր. 5,117,407·50
Բաժիններու գանձ. » 432,287·03
Վէրմն.մահուանց առթիւ » 296,100 —
1888 դեկտ. 31ին երաշխաւորեալ հասոյթ, Ֆր. 88,469,460·35
Ամբողջութիւն ապահովագրեալ գումարաց, Ֆր. 434,419,824·71
Վճարեալ գումար » 152,322,584·88

Տեղեկութեանց համար դիմել առընդհանուր Գործակատարն Պ. ԼԻՊՆԷԼ ՊՈՆՏԻ։

Թիւնէլի հրապարակ, տուն Մայէրի, երկրորդ յարկ։ 105

Ընկերութեան սեղանաւորն է Պ. Ս. ԱՏԼԷՐ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈՓԵՆԱՅԱԿԱՆ

Սէրիս-Եկ. Աֆէլեա, Կ. Պոլսոյ և Օրէասյի Գիծ

ԹՈՄԱՍՈՒԻԼԱԸՆ ՈՐԴԻՔԼՈՒ

Անասուն	Թիւ	Անասուն	Թիւ	Անասուն	Թիւ
Ապպանս	2000	Թրամինկս	1600	Բարբրան	3200
Անճէլս	3000	Կարիէս	5500	Բանտեր	1700
Աւօրս	5500	Կիդանս	2200	Բրաւիս	1500
Արկս	300	Կոզս	1800	Բոլս	1000
Արիսագս	4000	Կրօսնս	2200	Բուլդս	2800
Պասանս	3000	Լիբս	2000	Բիլլիարդս	4400
Պօրսինս	220·	Լիտարկս	3000	Բինանգս	3200
Պրաւս	2000	Լինտս	7000	Բոլս	3000
Պրէնիալս	8800	Լուսմպէրդ	1200	Բօսֆս	3500
Գէլբս	26·0	Մարկս	5000	Բօղարիս	3500
Գարիբաս	2500	Ձիւնս	2300	Պայէրս	4000
Գամէս	2100	Քէլբս	2000	Պանդիակս	8200
Գաղս	2000	Քօլբինս	4200	Պարքս	2000
Գօմս	2700	Քօվնս	2200	Պինիս	2000
Զիբակս	5000	Լէս	2000	Սարենս	4300
Գլիս	4500	Լէքանթս	4500	Թ. Ուիլսն	3000
Գօլբրատս	8400	Լիմբրնս	3000	Թուրս	1200
Տիգս	2500	Մարս	1500	Թուլիս	2800
Տօմինս	800	Մարենկս	4300	Թորբիս	900
Տուբս	4100	Մարգէլլս	6500	Ուրպինս	5000
Տրաբս	2600	Միլս	2000	Վոլթուրս	5000
Էսպիամս	00	Մուրինս	3100	Եէս	3600
Էյսթրատս	8000	Նիլս	2000	Զէպրա	1000
Էլէքթրս	3200	Օրլանս	3000	Տիթանինս	200
Էրանս	2600	Օթէլլս	5000	Ճանկս	200
Յարլսն	800	Պրանս	4500	Զէրս	140
Յեսս	1700	Օգէս	2000	Մոսքիթս	120
Էնիրբրն Մանրաբ					8000
Իրբրժին Մանրաբ					8000
Լիդիրն Մանրաբ					8100

Օրբանրս չգենաւը, նաւապետ Ռիրէթ, ընդհանուր վաճառքով Հալէն մեկնած է ամսոյս 3ին և 16ին ատ կ'սպասուի։

Ո-ղեւորներս համար ամէն դիւրութիւն կ'ընծայուի

Դիմել առ Ֆ. ՀԻԼՏ ԵՒ ՈՒԻՅ
Գործակալք
Թիւ 17-18, Քիւչիւք Մէյէթ
11 խան, Ղալաթիա

ՇՈՓԵՆԱՅԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՒ ՄԱՐՈՒԵԱՆ

Ն. ԲԱՔԷԼ ԵՒ ԸՆԿ.

Մարսիլիա և Բուրլիզ ֆրանսական

Սամսոն, Տրապիզոն, և Պաթում երթալիք յառաջիկայ շոգենաւն է Ամասիա որ օգոստոս 6ին Մարսիլիայէն և օգոստոս 12ին կ. Պոլսէն պիտի մեկնի.

Մարսիլիա երթալիք յառաջիկայ շոգենաւնն Մէնէրէյէ որ պիտի մեկնի օգոստ. 19ին.

Բարիզ-Լիոն-Մարսիլիոյ երկաթուղեայ ուղեւորութիւնն է միասին առնելով,
Ա. կարգ 250 ֆրանք
Բ. » 178 »

Ուղեւորներ և արաբ սալիսորներ

Նաւուղղէքի, ուղեւորութեան և այլ տեղեկութեանց համար

Դիմիլ առ գործակատարն
ԹԻՄՈԹԷ ԲԸՊՈՒԼ
Թիւ 17-18 Քիւչիւք Մէյէթ
14 Մոմխանէ փողոց, Թիւ 14

Ատօնատէր Ս. ՏԱՄԱՏՅԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԵՒԵԼՔ ԼՐԱԳՐՈՑ